

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Sportovní hry jako nepovinný předmět na střední škole
Sports games as an elective course in a secondary school

Bc. Anna Háňková

Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy (N7504)

Studijní obor: N TV-ZSV

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Sportovní hry jako nepovinný předmět na střední škole vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 6. 12. 2016

.....

podpis

Děkuji vedoucímu diplomové práce PhDr. PaedDr. Ladislavu Kašparovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky k mé práci.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá zájmem studentů SOTMslužeb Kavčí hory o nepovinné sportovní hry. Práce je rozdělena na dvě části, část teoretickou a část praktickou. Teoretická část se zaměřuje na stručnou historii zavádění tělesné výchovy do českých škol, na vývoj učebních osnov pro tělesnou výchovu a její nepovinné formy sportovních her a na vybrané mimoškolní formy sportovních her. Praktická část potom demonstřuje výsledky dotazníkového šetření uskutečněného na SOTMslužeb Kavčí hory a jejich analýzu. Rovněž předkládá konkrétní doporučení pro školu a její učitele tělesné výchovy ve vztahu k obsahu nepovinného učebního sportovní hry.

Výzkum ukázal, že o nepovinné sportovní hry má zájem dostatečný počet studentů vybrané školy, a proto by mohl být učební obsah (a naplnění). Nejvíce zájem studenti projeví o volejbalové zaměření, gymnastické zaměření, florbalové zaměření a v-estranné zaměření nepovinných sportovních her.

KLÍČOVÁ SLOVA

Tělesná výchova, školní učební osnovy, nepovinné sportovní hry, obliba sportovních aktivit, zájem studentů o nepovinné sportovní hry, SOTMslužeb Kavčí hory.

ABSTRACT

This thesis deals with interest of the students of the Secondary school of social services of Kav í hory in an optional course in sports and games. The thesis is divided into two parts, the theoretical and the practical. The theoretical part briefly introduces the history of physical education in Czech schools, development of the subject physical education and its optional form of sports and games, and selected forms of extracurricular activities. The practical part demonstrates the results of a survey conducted at the Secondary school of social services of Kav í hory and their analysis. It also makes concrete recommendations for the school and its teachers of physical education with reference to the elective course in sports and games.

The research has shown that a sufficient number of students from the school have demonstrated an interest in the elective course in sports and games and, therefore, the subject could be offered (and enough students would enrol). As regards the content, the students were most interested in volleyball, gymnastics, floorball and general sports activities.

KEYWORDS

Physical education, school curriculum, elective course in sports and games, popularity of sports activities, student interest in an elective course in sports and games, Secondary school of social services of Kav í hory.

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Cíl práce a problémové otázky	9
3	Teoretická část	10
3.1	Zavádění školní tělesné výchovy v českých zemích	11
3.1.1	Začátky školní tělesné výchovy.....	11
3.1.2	Školní tělesná výchova po 28. říjnu 1918.....	14
3.2	Vývoj učebních plánů a osnov pro střední školy.....	16
3.2.1	Učební osnovy do konce 2. světové války	16
3.2.2	Učební osnovy po 2. světové válce.....	20
3.3	Nepovinné sportovní hry.....	33
3.3.1	Spolek k propagování her české mládeže.....	33
3.3.2	Sportovní hry mládeže	34
3.3.3	Zájem studentů o sportovní hry	37
4	Hypotézy.....	39
5	Metody a postup práce	40
5.1	Dotazník	40
6	Výzkumná část.....	42
6.1	Výzkumný soubor.....	42
6.2	Obliba předmetu tělesná výchova.....	44
6.3	Oblíbené aktivity v hodinách TV	46
6.4	Sportovní činnost ve volném čase	50
6.5	Počet hodin tělesné výchovy	53
6.6	Zájem o nepovinné sportovní hry	56
6.7	Zaměření nepovinných sportovních her.....	59

6.8	Motivace k nav-t vování nepovinných sportovních her.....	62
6.9	D vody nezájmu o nepovinné sportovní hry	63
7	Diskuze.....	65
7.1	Doporu ení pro u itele t lovcíku na SO TM sluflieb Kav í hory.....	65
7.2	Ov ení stanovených hypotéz.....	67
8	Záv ry.....	69
9	Seznam pouflitých informa ních zdroj	71
10	Seznam p íloh	75
11	Seznam obrázk	75
12	Seznam tabulek	75
13	Seznam graf	75
14	P ílohy	77

1 Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolila téma Športovní hry jako nepovinný p edm t na st ední –koleř. Konkrétní zpracování tématu vychází z mého p sobení jako u itelky t lesné výchovy na ZTMa SOTMKav í hory, K Sídli–ti 840, Praha 4.

Na ZTMa SOTMKav í hory jsem za ala p sobit od zá í –kolního roku 2016/2017. P vodn jsem m la nejv t–í obavy z mého p sobení na st ední –kole, zatímco hodiny na –kole základní jsem vnímala jako šbezproblémové. Vycházela jsem z p edpokladu, že fláci na základní –kole (alespo do 6. a 7. t ídy) budou stále je–t nad–eni z pohybových aktivit, zatímco studenti –koly st ední budou k t lesné výchov p istupovat pasivn a nejz n j–í aktivity budou odmítat.

Oproti mému p edpokladu se ukázalo, že studentky st ední –koly, respektive 1. a 2. ro níku, které u ím, jsou pom rn aktivní, i kdyžl nechú k ur itým aktivitám se n kdy projevuje. Nejrad ji hrají mí ové hry, naopak za azení gymnastických cvi ení bývá ob as problém. Výuka t chto t íd probíhá nicmén pom rn efektivn , alespo do té míry, jak to umofl uje rozvrh: vzhledem k vytížení t locvi en a odpoledním pronájm m máme s d v aty jednu dvouhodinovku za týden.

Je to práv asové rozložení hodin a aktivity dívek, které m p ivedlo k zamy–lení nad tím, zda se student m SOTMzdá po et hodin TV a jejich rozvrstvení dostate né. Pro fláky ZTM–kola nabízí odpolední (nejen) sportovní krouflky, o které je velký zájem. Student m SOTM ale takovéto škrouflkyõ –kola nenabízí.

Tato diplomová práce má zmapovat zájem student SOTMKav í hory o t lesnou výchovu a o dal–í, nepovinné formy TV navíc. Práce rovn fl studuje oblasti zájmu student tak, aby podala konkrétní doporu ení pro zam ení p ípadného sportovního škrouflkuõ navíc, pop ípad dala doporu ení u itel m TV jakým sm rem hodiny povinného t locviku sm ovat (ov–em p i zachování v–estrannosti).

Tato diplomová práce je rozd lena na dv ásti, ást teoretickou a ást praktickou. První z nich, teoretická, se zam uje na stru nou historii zavád ní t lesné výchovy do eských –kol, na vývoj u ebních osnov p edm tu t lesná výchova a její nepovinné formy sportovních her, a na vybrané mimo–kolní formy sportovních her. Praktická ást potom

demonstruje výsledky dotazníkového šetření uskutečněného na SOTMKaví hory a jejich analýzu. Na základě analýzy získaných dat práce předkládá konkrétní závěry a doporučení pro výukovou praxi.

2 Cíl práce a problémové otázky

Hlavním cílem této diplomové práce je zmapovat zájem o nepovinné sportovní hry mezi studenty SOTMslužeb Kavčí hory. V návaznosti na hlavní cíl jsou vytyčeny cíle vedlejší:

1. zmapovat důvody zájmu i nezájmu studentů o nepovinné sportovní hry,
2. zjistit, o jaká sportovní odvětví je mezi studenty největší zájem,
3. zjistit, jaké sportovní zaměření by měli mít předem o nepovinné sportovní hry.

Z formulace cíle plynou následující otázky:

1. Považují studenti počet hodin povinné tělesné výchovy za dostatečný?
2. Jak často se studenti věnují pohybové aktivitě mimo povinnou školní tělesnou výchovu?
3. Mají studenti zájem o hodiny nepovinné tělesné výchovy navíc?
4. Jaké druhy sportovních aktivit studenti preferují o hodinách tělesné výchovy?
5. O jaké zaměření nepovinných sportovních her by měli studenti zájem?

3 Teoretická část

Dlefitost pohybových a tělesných cvičení pro mládež a lidský organismus je známa již od nepaměti. Ve starověkém Řecku se setkáváme se systémem cvičení Kung-Fu, v Indii se cvičeními nazvanými jako jóga a v antickém Řecku zase s ideálem kalokagathia, který se odráží i v koncepci olympijských her. Myšlenka zařazení pohybu do výchovy a příprav na budoucí život se v dějinách neustále vynořuje, a tak i my můžeme sledovat její stopy na našem území.

Jedná se zejména o učení Jana Amose Komenského, který pohybové činnosti dlel přikládal zcela zásadní význam. Ve svých pokrokových myšlenkách se dokonce zabýval dlefitostí herního prvku. Nemén dlefitou rolí pro pohybovou přípravu mládeže hrálo jezuitské školství. Rozsah této práce nedovoluje podat ucelený pohled o vývoji pohledu na tělesnou aktivitu dlel a mládeže, a proto se práce blíže vnuje až k epoě, ve které se do škol dostává především tělesná výchova tak, jak je můžeme chápat v dnešním pojetí.

Historie povinné školní tělesné výchovy je zmapovaná v nejznámějších příručkách zabývajících se všeobecným vývojem tělesné kultury. Vzhledem k užšímu pohledu na problematiku, který si tato práce vytyčuje, však bylo nutné pátrat i v jiných pramenech, především v dobových materiálech, jako jsou například školní učebnice osnovy. Jako velice užitečné se v této fázi bádání ukázaly knihovní fondy Národní knihovny v Praze, fondy Pedagogické knihovny J. A. Komenského, archiv Národního pedagogického muzea a v neposlední řadě rovněž archiv Národního muzea. V knihovnách sportovních fakult bylo lze dohledat historické teoretické příručky, avšak publikace ani závěrečné práce, které by mapovaly historii výuky sportovních her na středních školách, dohledat mofné nebylo.

V sekci vnované osnovám se práce zabývá pouze středními školami, gymnázii, reálnými gymnázii apod., tedy školami náležejícími ke stejnému stupni vzdělávání jako SOTMKavčí hory, která je především praktické částí práce. Vzhledem k zaměření praktické části se část teoretická nevnúje ani zvláště (zdravotní) tělesné výchovy a školám se sportovním a pedagogickým zaměřením.

Ve všech citacích, které v práci uvádím, zachovávám pravopis originálu.

3.1 Zavádění školní tělesné výchovy v českých zemích

Tato kapitola se vnuje zavádění pedagogické tělesné výchovy do českých škol a zalesnění této skutečnosti do evropských souvislostí. Vzhledem k užšímu zaměření práce se jedná pouze o stručný pohled, který je nicméně velice důležitě uvést: prohlubující se porozumění významu pravidelného pohybu a zavedení školní tělesné výchovy totiž vytvořilo rámec pro postupné zavádění nepovinných sportovních her.

3.1.1 Začátky školní tělesné výchovy

První zemí, ve které byla zavedena tělesná výchova jako povinný pedagogický předmět na státních školách, bylo Dánsko. Stalo se tak roku 1814. České země si na zavedení tělesné výchovy musely počkat o několik desetiletí déle. V roce 1848 sice školní reforma doporučila zavádění školní tělesné výchovy, avšak finální rozhodnutí o jejím zavedení na tu kterou školu činil vždy její ředitel.¹ Zatímco v tichánské škole prozatím tělocvik nezaváděla, pražské akademické gymnázium tento povinný pedagogický předmět zavedlo rok po uvedení doporučení, tedy již v roce 1849. V roce 1850 byl tentýž pedagogický předmět zaveden v Hradci Králové a postupně si své místo nacházel v dalších školách na našem území.

V roce 1869, celých 55 let po Dánsku, zavádí říšský zákon ze dne 14. května do obecných a měšťanských škol tělesnou výchovu v rozsahu dvou hodin týdně, a to jako povinný (dobrý fyzický stav našich obyvatel byl v zájmu státu a armády). Postupně se tělocvik dostává rovněž do reálek, moravských (1869), slezských (1870) a později i českých (1874)², do gymnázií (1893) a na dívčí střední školy (po roce 1900)³. Mnohdy se však stávalo, že i přes formální nařízení o zavedení tělesné výchovy do škol se místo tělocviku využívaly jiné pedagogické metody, a tento byl reálně zaveden až se zpožděním. 2. května 1883 navíc dochází pod vlivem církve, která nakrátko zesílila svůj vliv ve školství, ke

¹ TEJNÝ, V. *Historie školní tělesné výchovy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999. ISBN 80-7067-966-2.

² VOGT, K. *Rukovň tělocviku theoretického a praktického pro ústavy ku vzdělání uitelů a učitelských*. Praha: Školní knihosklad, 1908. ISBN sines, s. 165.

³ VEJNÝ, J. *Stručná historie tělesné kultury*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1996. ISBN 80-7041-625-4, s. 53.

změna zákona a tělocviku přestává být až do roku 1919 povinným především pro dívky (zatímco pro chlapce zůstává povinným po celou dobu).⁴

První osnovy, podle kterých se na jednotlivých typech škol tělesná výchova využívala, vznikaly na počátku 70. let 19. století. Tyto první osnovy byly později novelizovány, a to v letech 1897 a 1911. Jak můžeme vidět ve výtisku z roku 1902 (tedy výtisku zohledněném první novelizací), vydávaly se vždy souhrnné osnovy obsahující instrukce pro jednotlivé typy škol. Tento výtisk tak obsahuje následující oddíly:

Školní tělesná osnova tělocviku obecných škol v království českém; školní tělesná osnova tělocviku na ústavech mužských; školní tělesná osnova tělocviku na ústavech ženských; školní tělesná osnova tělocviku na gymnasiích, reálných gymnasiích a reálkách; program mužského kursu pro kandidáty učitelství tělocviku na středních školách a učitelských ústavech.⁵

Osnovy jsou doplněny ještě o sekci *špravidla o zkouškách kandidátů učitelství tělocviku na středních školách a učitelských ústavech*. Pro ilustraci zmíníme některé z disciplín využívaných na gymnáziích, reálných gymnáziích a reálkách. Zcela v souladu s dobou zvyklostí převažují cvičení gymnastického charakteru. Najdeme zde například cviky prosté, cvičení se švihadly, flebilky, cvičení na bradlech i kruzích. Setkáváme se zde ale i s pojmem šhryb, i když jejich uchopení není zdaleka totožné s dnešní výukou her na středních školách, která je povětšinou chápána ve smyslu športovní hry, tedy florbal, basketbal, volejbal aj. Objevují se zde hry jako koka a myš, hlída, hon ná za míčem v kole apod. Od této doby se přeci jen začíná objevovat dnešním středním školám blízká kopaná, kriket i anglický fotbal.

Jak vidíme z obsahu osnov citovaného výše, stranou nebyla ponechána ani otázka přípravy budoucích učitelů tělesné výchovy. Pro budoucí učitele škol obecných a mužských (tedy základního školství) byly určeny učitelské ústavy. Úroveň přípravy na učitelských ústavech však nebyla příliš vysoká: jednalo se jen o ne příliš významné rozšíření uiva osvojeného práv jím v rámci obecných a mužských škol (více viz kapitola 3.2). Ve snaze o zkvalitnění přípravy učitelů bylo v 70. letech zavedeno zkoušení kandidátů

⁴ KÖSSL, J.; TUMBAUER, J.; WAIC, M. *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1566-0, s. 117.

⁵ LACINÝ, J. *Osnovy a instrukce k využití tělocviku v Rakousku*. Praha: Unie, 1902. ISBN sine. [Str. Obsah].

z u itelských ústav a st edních –kol a v 90. letech byly zavedeny dvouleté vzd lávací kurzy p i univerzitách, které byly ur eny pro budoucí u itele st edních –kol a u itelských ústav (do této doby se profeso i st edních –kol a u itelských ústav švzd lávaliõ v t locvi né jednotn Sokol). V osnovách se o dvouletých kurzech dozvídáme následující:

šÚ elem tohoto kursu jest, aby kandidát m u itelství t locviku na st edních –kolách a u itelských ústavech, zvlá-t pak kandidát m pro v decké obory st edních –kol poskytována byla p ílefitost, systematickým zp sobem osvojit si t ch theoretických v domostí a praktických zru ností, kterých se vyhledává k nabytí u itelské zp sobilosti pro vyu ování t locviku na st edních –kolách a u itelských ústavech dle pravidel o zkou-kách, vydaných vys. ministerským na ízením ze dne 10. zá í 1870 . 9.167.õ⁶

Ve snaze o dal-í zkvalitn ní p ípravy budoucích u itel t lesné výchovy byly tyto kurzy v roce 1920 prodlouženy na 6 semestr , tedy celkem na t i studijní roky. Roku 1930 byly dále zavedeny p íjmací zkou-ky do kurz , skládající se ze dvou ástí, a sice léka ské prohlídky a zkou-ky t lesné síly a obratnosti.

Dal-í velkou p ekáfkou v p íprav budoucích u itel i v samotném cvi ení d tí na –kolách byla vedle zpo átku nedostate né odborné p ípravenosti kandidát i astá absence t locvi en a venkovních h i- . Jak uvádí Bure⁷, š [p]odle statistiky z r. 1927 m lo z celkového po tu 16.081 národních –kol v eskoslovenské Republice pouze 11.3% –kol vlastní t locvi nu a 45.3% vlastní cvi i-t nebo h i-t .õ I kdyfl bylo navrhováno mnoho cest, jak uzp sobit hodiny t lesné výchovy nevyhovujícím podmínkám, chyb jící t locvi nu a ná adí nebylo mofné plnohodnotn nahradit. Jmenujme n která doporu ení k e-ení tohoto problému, se kterými p ichází metodická sta *Národní –kola* v roce 1955: systematickým otuřlováním navyknout fláky na cvi ení venku; zah ívací a pr pravnou ást hodiny vést venku a ostatní ásti hodiny vést ve vyv trané t íd ; pro t lesnou výchovu vyuřlít a vhodn upravit jiné kryté sály v okolí –koly, pop ípad cvi it v sálech –kolních i v prostorn j-í chodb ; u –koly postavit vhodné cvi i-t i t locvi nu aj.⁸ Obvyklým e-ením bylo také pronajímání t locvi en od t lovýchovných spolk , nap . od t lovýchovné jednoty Sokol. S nedostatkem h i- se snaffil bojovat i *Spolek ku p stování*

⁶ *Tamtéř*, s. 72.

⁷ BURET^MP., ed. *Sport a t lesná kultura v sl. republice a cizin* . V Praze: Almanach Sportu, 1931. ISBN sine, s. 70

⁸ KOREJS, J., ed. *Národní –kola: Metodické stati pro v-eobecn vzd lávací –koly*. Praha: SPN, 1955. ISBN sine, s. 246-247.

her eské mládeže, který vznikl v roce 1894 a který si mj. p edsezal budovat a spravovat h i-t pro mládež. Jak ale vyplývá z jifl vzpomínaného spisu *Národní -kola*, aktivita Spolku nedokázala dostate n pokrýt celé na-e území a je-t v roce 1955 (i pozd ji) na mnohých -kolách h i-t a t locvi ny chyb ly.

3.1.2 **Tkolní t lesná výchova po 28. íjnu 1918**

Na d lefitost t lesné výchovy bylo pamatováno i po vzniku eskoslovenské republiky. Význam t locviku je podtrfen tím, že se jako takový dostává p ímo do názvu ministerstva zdravotnictví z ízeného 2. listopadu 1918 jako Ministerstvo ve ejného zdravotnictví a t lesné výchovy (dnes jen Ministerstvo zdravotnictví). Vedle n j vzniklo také Ministerstvo -kolství a národní osv ty (dnes Ministerstvo -kolství, mládeže a t lovýchovy).

V roce 1919 se do -kol vrátila povinná t lesná výchova dívek (*Na ízením vlády republiky eskoslovenské ze dne 5. srpna 1919 o provedení zm ny § 48 í-ského zákona o -kolách obecných*⁹, které zru-ilo zákon z 2. kv tna 1883) a t lesná výchova se celkov za ala pomalu prom ovat. Doposud v náplni hodin p evládala po adová cvi ení a cvi ení na ná adích, hry m ly spí-e dopl kový charakter: t locvik svým zam ením odpovídal pořadavku fyzicky zdatného a p edev-ím vojensky p ipraveného lov ka (obzvlá-t mufle). Po vzniku republiky tato na p esnost provedení zam ená cvi ení pozvolna za ínají ustupovat a ást svého místa p enechávají p írozen j-í a dynami t j-í náplni ó za ínají se objevovat pravidelné povinné vycházky, kurzy bruslení aj. Jako p íklad m fme uvést nové osnovy pro -koly obecné a ob anské z roku 1924. Ty pro 9. ro ník doporu ují mj. následující cvi ení: cvi ení po adová, prostná, cvi ení se fležnou ty í, s ínkami a kufely, ale také rychlý b h, cviky rovnováhy, cviky nápravné, cviky uklid ující, hry í vycházky.¹⁰ Je-t v t-í rozdíl je patrný v osnovách z roku 1933 pro obecné -koly, které za aly jednotlivá cvi ení adit do ty hlavních okruh , a afl po jejich šsystemovém za azeníó rozepisovaly konkrétní provedení. Pro vy-í stupe obecných -kol p edepisují: 1. základní cvi ení, 2. hry, 3. cvi ení rovnováhy, síly, rychlosti, vytrvalosti, obratnosti a odvahy, 4.

⁹ Na ízení vlády republiky eskoslovenské ze dne 5. srpna 1919 o provedení zm ny § 48 í-ského zákona o -kolách obecných. In: *V stník ministerstva -kolství a národní osv ty: ro ník I. (1918-19.)* Praha: Státní -kolní knihosklad, 1919. ISBN sine, s. 213.

¹⁰ *V stník ministerstva -kolství a národní osv ty, ro ník VI. (1924.)* Praha: Státní nakladatelství, 1924. ISBN sine, s. 304.

cvičení v přirodě. Mezi základní cvičení se mj. řadí prostná cvičení, cvičení správného držení těla, rytmická cvičení a cvičení po adově. Hry jsou pojaty především jako závodivé hry družstev s drazem na zásady stejné hry (tedy fair play). Mezi cvičení rovnováhy, síly, rychlosti, vytrvalosti, obratnosti a odvahy osnova řadí vrhání, pění a běh, cvičení ve visu a svisu, skoky vpřed a dozadu a do cvičení v přirodě zase vycházky, koupání, táboření a orientaci a stopování.¹¹

Přibližně stejný stav školní tělesné výchovy se udržel až do předválečného období a do vzniku Protektorátu Čechy a Morava. Nacistická vláda sice potlačovala aktivitu národních zájmových spolků, jako byl například Sokol, v nepolitických sportovních hnutích ovšem spatřovala svou oporu. V utkáních a zápasech mohli lidé uvolnit negativní napětí, které by se jinak mohlo projevit při protinacistických akcích a mohlo by ohrozit politické vedení země. Podobnou roli zastávala i školní tělesná výchova, a její význam proto rostl. O tomto vzrůstajícím významu svědčí i následující obrázky, které dokumentují rozdílnost osnov pro gymnázia z let 1934 a 1941.

Předmět	Třída				Celkem
	V.	VI.	VII.	VIII.	
Náboženství	1 (2)	— (2)	— (2)	— (2)	1 (8)
Jazyk vyučovací	3	3	3	4	13
Jazyk německý na čsl. úst.	3	3	3	2	11
Jazyk československý na jinojazyčných ústavech					
Jazyk latinský	5	6	6	5 ¹	22
Jazyk řecký	6	5	6	6	23
Dějepis	2	3	3	3	11
Zeměpis	2	2	—		
Matematika	3	3	2	1 ²	9
Přírodopis	—	3	2	2	7
Chemie	3	—	—	—	3
Fyzika	—	—	3	2	5
Úvod do filosofie	—	—	—	3	3
Tělocvik	2	2	2	2	8
Celkem	30 (31)	30 (32)	30 (32)	30 (32)	120 (127)

Obr. 1 Osnovy klasického gymnázia z roku 1934¹²

¹¹ Normální učebné osnovy pro obecné (údobné) školy: Výnos ministerstva školství a národní osvěty ze dne 10. července 1933, č. 67.311/33-I. Praha: Školní nakladatelství v Praze, 1933. ISBN sive, s. 61.

¹² NEUHÖFER, R. Učebné osnovy středních škol a učitelství. Praha: Státní nakladatelství, 1934. ISBN sive, s. 4.

		c) Gymnasium.							
Předměty:	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Tělesná výchova	4	4	4	4	3	3	4	4	
Jazyk německý	6	6	6	6	6	6	6	6	
Jazyk český	5	4	4	4	4	4	4	4	
Jazyk latinský	4	4	5	5	5	6	5	5	
Jazyk řecký	—	—	—	—	6	6	6	6	
Dějepis	1	2	2	2	3	3	3	} 3	
Zeměpis	2	2	2	2	2	2	—		
Přírodopis	2	2	—	—	—	3	2		
Chemie	—	—	—	2	3	—	—	—	
Fysika	—	—	3	2	—	—	3	3	
Matematika	3	3	3	3	3	3	2	2	
Umělecká výchova	3	3	2	2	—	—	—	—	
Zpěv (rel. pov.)	2	2	2	2	—	—	—	—	
Náboženství	2	2	2	1	1	—	—	—	
	34	34	35	35	36	36	35	35	

Obr. 2 Osnovy klasického gymnázia z roku 1941¹³

Zatímco v roce 1934 je předmět Tlocvik uveden až na posledním místě tabulky (kde se obvykle nacházejí právě výchovy a předměty, které jsou tradičně chápány jako méně důležité), osnovy z roku 1941 kladou předmět Tělesná výchova na první místo. Navíc je i hodinová dotace, a to na 3 nebo 4 hodiny týdně, v závislosti na konkrétním ročníku.

Po druhé světové válce došlo k opětovnému snížení počtu hodin (a jejich relativnímu ustálení) na dvě hodiny týdně a došlo k zásadní reformě učebních obsahů. Tělesná výchova si však našla své trvalé místo na českých školách, které si zachovává dodnes.

3.2 Vývoj učebních plánů a osnov pro střední školy

3.2.1 Učební osnovy do konce 2. světové války

Jak již bylo řečeno, první osnovy upravující výuku tělesné výchovy na českých školách byly vydány v 70. letech 19. století. Jednalo se zatím pouze o osnovy pro školy obecné a městoanské, které byly vydávány postupně pro jednotlivé země monarchie: v roce 1875 pro Slezsko, v roce 1876 pro Moravu a v roce 1877 pro Čechy.¹⁴

Vedle prvních osnov pro školy obecné a městoanské vznikaly na konci 19. století i metodické příručky určené pro učitele tlocviku, respektive pro studenty učitelských ústavů. Jednalo se zejména o *Rukovět tlocviku theoretického a praktického pro ústavy ku*

¹³ Výnos ministerstva školství a národní osvěty ze dne 6. srpna 1941, č. 98.445-I o změně v organizaci středních škol s českým jazykem vyučovacím. In: *Věstník ministerstva školství a národní osvěty: ročník XXIII. (1941)*. Praha: Tiskárna nakladatelství pro Čechy a Moravu, 1941. ISBN neznámé, s. 273.

¹⁴ KABZANOVÁ, A. *Vývoj učebních plánů a osnov na českých povinných školách (1869/1963)*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2004. ISBN 80-211-049-4, s. 8-9.

vzdávání u itel a u itelek¹⁵, vydanou roku 1893 (a v p etisku i v roce 1908). P íru ka nabízí souhrnný p ehled jednotlivých doporu ených cvi ení z oblasti prostných cvik (stoje, poskoky, obraty aj.), cvi ení po adových, vojenských, cvi ení s ná adím a ná iním (–vihadla, ty e, kladiny, koza aj.) a rovn í se objevují i hry (nap . slepá bába, ko ka a my–, p etlak, pasák aj.).

S prvními osnovami ur enými pro st ední –koly, respektive pro –koly reálné, se setkáváme v roce 1875.¹⁶ V roce 1897 prob hla jejich první novelizace *Na ízení ministra kultu a vyu ování ze dne 12. února 1897, . 17261 ex 1896*, které vydalo šu ebnou osnovu pro vyu ování t locviku na gymnasiích, reálných gymnasiích a reálkách¹⁷. Tuto novelizaci zpracovává na p íklad publikace *Osnovy a instrukce k vyu ování –kolnímu t locviku v Rakousku*, vydaná roku 1902. Jífl z jejího obsahu se dozvídáme, íe publikace odli–uje šu ebnou osnovu t locviku na –stit ídních dív ích lyceích a šu ebnou osnovu t locviku na gymnasiích, reálných gymnasiích a reálkách. Velice zajímavé je srovnání popis úkolu t lesné výchovy na jednotlivých –kolách. V popisu t locviku na dív ích lyceích se do ítáme, íe úkolem je: *šV–estranné a stejnom rné sesílení t la. Utuflení zdraví. Nabýti p írozeného a ladného nesení se a pohybování se. Buditi a zvelebovati mohutnost v le, vytrvalost a po ádkumilovnost.*¹⁸, zatímco u gymnázií, reálných gymnázií a reálek je ú elem: *šV–estranné a stejnom rné sesílení t la, utuflení zdraví; ílost du–evní a sv íest t lesná; výchova k v domému a samovolnému pohybu, k obratnosti, k mysli, k vytrvalosti a k po ádkumilovnosti.*¹⁹ Jífl od po átku –kolní t lesné výchovy se tedy zakládá diferenciací obsah í hodin pro chlapce a dívky, která je zachována dodnes (jak m íeme vid t na p íklad u p íkladu na *ladné nesení t la*, který se objevuje v osnovách pro dív í lycea, zatímco v osnovách pro gymnázia chybí). Na gymnáziích se p edepisují cviky prosté a cviky na gymnastickém ná adí, jejichí obsah se z v t–í ásti p ekrývá s obsahem *Rukov í* z roku 1893 (tedy kruhy, kolovadlo, bradla, hrazda, koza, k í aj.). V oblasti her se vedle her jako

¹⁵ VOGT, K.; BULEY, V. *Rukov í t locviku theoretického a praktického pro ústavy ku vzdávání u itel a u itelek*. Praha: Císa ský královský –kolní knihosklad, 1893 (a 1908). ISBN sine.

¹⁶ *Tamtéífl*, s. 166.

¹⁷ LACINÝ, J. *Osnovy a instrukce k vyu ování –kolnímu t locviku v Rakousku*. Praha: Unie, 1902. ISBN sine. Str. 42.

¹⁸ *Tamtéífl*, s. 39.

¹⁹ *Tamtéífl*, s. 42.

je pastý a pasák objevuje ufl i metaná, kopaná prostá, kriket a anglický fotbal. Oproti tomu se na dív ích lyceích objevují šjenõ cvi ení po adová, cviky prosté, n které cviky ná a ové (ov-em v daleko men-í mí e nefl na gymnáziích, nap . bradla, kruhy). Mezi dív í hry osnovy adí nap . pasáka i pe-ka a šchlapeckouõ kopanou, kriket a anglický fotbal nahrazují *Lawn-Tennisem*.

Mezi st ední -kolství se vedle dív ích lyceí, gymnázií, reálných gymnázií a reálek adily i u itelské ústavy, které bychom mohli p irovnat k dne-ním pedagogickým gymnáziím. Absolventi t chto ústav tak byli kvalifikovaní jako odborní u itelé -kol obecných a m -anských (tedy -kol primárního vzd lávání). Jak jifl bylo e eno, vzd lání na t chto ústavech nebylo p íli-kvalitní, o emfl sv d í i osnovy z roku 1902. V prvním a druhém ro níku m li poslucha i za úkol zdokonalit se ve v-ech cvi eních, která jsou na ízena pro fláky obecných -kol. První dva ro níky tedy v zásad dublovaly to, co jifl poslucha i m li ovládat. Ve t etím ro níku se frekventanti u ili záchrann , tomu, jak vést hodinu, a seznamovali se s cviky ur enými p edev-ím dívkám, a ve tvrtém ro níku své studium zakon ili metodikou a *šustrojením ná adí a vystrojením cvi i-õ*²⁰. Hlavní metodickou oporou byla student m d íve zmín ná *Rukov t locviku theoretického a praktického pro ústavy ku vzd lání u itel a u itelek*. Pro srovnání jmenujme jen ást z nápln vzd lávacího kurzu pro kandidáty u itelství t locviku na st edních -kolách a u itelských ústavech: vedle praktického t locviku (konkrétní cviky a záchrana) to byl i t locvik teoretický (nap . d jiny t lesných cvik), p edná-ky z anatomie lidského t la a fyziologie i *šaplika ní vyu ování ve -kolních t ídách v hodinách mimo kursõ*.²¹ Vidíme, fle rozdíly v p íprav byly opravdu zna né.

První, definitivní u ební osnovy pro eskoslovenskou st ední -kolu byly vydány v roce 1934. Osnovy stejn jako ty d ív j-í, z doby p ed První republikou, zpracovávají zvlá- výuku pro r zné druhy st edních -kol. Seznamují i s tabulkou nepovinných p edm t , mezi které se v-ak t lesná výchova prozatím nedostala. V rámci povinného t locviku osnovy odli-ují u ivo pro chlapce a dívky, i kdyfl u ební úkol z stává stejný:

²⁰ *Tamtéfl*, s. 36.

²¹ *Tamtéfl*, s. 74-75.

šPracovati o úkolech p edchozího stupn (nifl-ího stupn st edních -kol, pozn. autorky) a zlep-ovati pracovní hospodárnost, úhlednost a jistotu pohybu. Zv t-ovati vytrvalost a sílu. Uplat ovati osobní vlohy, rytmus a spolehlivost. Vychovávati k rozvaze, sob sta nosti a estnosti a zvykati pravidelné pé i o zdraví. P stovati smysl pro organisaci na prosp ch celku, národa a státu.²² (u ebný úkol pro klasické gymnasium ó diferencovaný stupe vy-í st edních -kol)

Na tomto stupni pro chlapce osnovy p edepisují: 1. cvi ení po adová, 2. cvi ení prostná, 3. skupinu cvik d lí mezi: a) ch zi, b) b h, c) poskoky a skoky, d) stoupání, lezení, -plhání, ru kování, houpání a jiné, e) cvi ení rovnováhy, f) kotouly, p ekoty a p emety, g) házení, vrhání, pálkování, chytání, h) úpoly, i) zdvihání a no-ení, j) hry, k) turistiku. 4. skupinou aktivit je pou ení ze zdravov dy, 5. spole enská výchova. Osnovy pro dívky p edepisují stejné oblasti, pouze vynechávají p ekoty a p emety. Rozdílná je i náro nost jednotlivých cvi ení, na p íklad váha ná iní apod. Podobné obm ny jsou potom také v osnovách pro gymnázia.

Vzhledem k tématu teoretické ásti práce se jako velice d lefitý jeví pokrok ve výuce her. Ty totiž za ínají být specifikovány jako hry sportovní. Na p íklad pro chlapce z V. a VI. ro níku p edepisují š *Technický výcvik v sportovních hrách. Utkání ve zkráceném ase*.²³, p i emfl osnovy pro nífl-í stupe st ední -koly mezi hrami p ímo jmenují házenou a odbíjenou.

Osnovy z roku 1934 pro st ední -koly samoz ejm nenechávají stranou ani nápl hodin na u itelských ústavech. Jejich úkol popisují následovn :

š1. Jako na st ední -kole. V-estranný a soum ný vývoj t la, zachovati a otuffiti zdraví, zvykati p irozenému a krásnému drflení t la, výchova k v domému, v lí ovládanému pohybu, t lesná síla a obratnost, bystrost smysl , du-evní ílost a jarost, odvaha, rozvaha, vytrvalost, smysl pro po ádek a druffnost, buditi trvalý zájem pro t lesná cvi ení. 2. Seznámiti fláky s historickým vývojem, podstatou a pedagogickým úkolem t lesných cvi ení ve -kole a se v-ím, eho jest pot ebí, aby se stali zp sobilými podporovati t lesný, mravní i rozumový vývoj -kolní mládefle.²⁴

Zajímavé je, fle t lesná výchova byla vyu ována i v abiturientských kurzech, tedy v kurzech ur ených absolvent m st edních -kol, kte í jifl necht lí pokračovat v dal-ím studiu na univerzit : kurzy jim m ly usnadnit p echod ze -koly do praktického flivota a

²² NEUHÖFER, R. *U ebné osnovy st edních -kol a u itelských ústav* . Praha: Státní nakladatelství, 1934. ISBN sine, s. 44.

²³ *Tamtéfl*, s. 44.

²⁴ *Tamtéfl*, s. 103.

zaměstnání. I v těchto kurzech byla tělesná výchova využívána v rozsahu 2 hodin týdně, stejně jako tomu bylo v jiných typech škol.

Další změny osnovy zaznamenaly v období Protektorátu Čechy a Morava. Jednalo se především o navýšení hodinové dotace ze dvou hodin na hodiny tělesné (v nichž byly zahrnuty i hodiny tělesné). Ani tak se však tělesná výchova nedostala mezi povinné předměty.

3.2.2 Učební osnovy po 2. světové válce

30. listopadu 1945 byly Ministerstvem školství a osvěty vydány nové, *Přehledné učební osnovy pro školy obecné, měšťanské a střední na školní rok 1945/46*. Zajímavé bylo, že byly vydány v listopadu, měly neodkladnou platnost, a učitelé tak museli neprodleně poznat probíranou látku tak, aby bylo do konce školního roku probráno všechno zásadní učivo, které tyto osnovy popisovaly. V úvodních poznámkách se již objevují obraty jako *školní demokracie, sjednota národa v lidově demokratickém pracovním a společenském životě, štěstí společnosti se Sovětským svazem* aj., které předznamenávaly směřování státu v průběhu dalších let. V úvodních směrnicích je rovněž zmíněn požadavek na *školní výchovu v duchu osvícenosti, obzvláště tělesné výchovy s novým pojetím lidové brannosti naší lidově demokratické republiky. (i) Ve smyslu vládního programu nutno revidovat učební látku, učinit z ní přehlednější výběr a vypustit všechno, co odporuje uvedeným zásadám o naší škole a jejímu novému duchu, co by mohlo mládež svést na scestí nebo co je pro ni již bezvýznamné.*²⁵ Vedle této nové orientace se však odvolávají rovněž na osnovy pro obecné a měšťanské školy z roku 1933: pokud totiž u jednotlivých předmětů není uveden jejich cíl a úkol, jsou shodné s těmi z roku 1933.

Nové osnovy pro školní rok 1945/46 znovu snížily počet hodin tělocviku (nejen na středních školách) na dvě hodiny týdně. V souladu s úvodním prohlášením rovněž došlo k úplné revizi obsahu předmětu. Předmět Tělesná výchova byl nově rozdělen do dvou složek: *tělesná výchova a výchova zdravotní a společenská, teorie tělesné výchovy.*²⁶

²⁵ *Přehledné učební osnovy pro školy obecné, měšťanské a střední na školní rok 1945/46*. Praha: Státní nakladatelství, 1946. ISBN neznámé, s. 2.

²⁶ *Tamtéž*, s. 72.

První složka p edm tu, t lesná výchova jako taková, byla dále d lena do t í oblastí: TV základní, TV sportovní a vycházky, cvi ení v p írod , putování. Do základní t lesné výchovy se adily: 1. pr prava (základní a uflitá gymnastika), 2. výkon (ch ze, b hy, zdvihání, no-ení, obratnostní cviky, tanec aj.), 3. soust ed ní (soust e ující hry, rytmika, cvi ení po adová, zp v aj.). Do sportovní t lesné výchovy potom pat ily: 1. pr prava, 2. cvi ení v zájmových skupinách (atletika, sportovní hry, vodní sporty, zimní sporty, úpolnické sporty, gymnastika a rytmika, ná a ový t locvik). Konkrétní obsahy jednotlivých okruh jsou dále specifikovány a rozepsány pro jednotlivé ro níky, a to s p íhlédnutím k diferenciaci plán pro hochy a pro dívky.

Nové schéma osnov bylo do jisté míry pr kopnické. Jsou to první osnovy, které od sebe odli-ují jednotlivá sportovní odv tví a p edkládají je v jejich celku a ne pouze jako rozkouskované, pr pravné innosti (nap . hod, vrh apod.). Jako pr kopnické mohou být ozna eny i díky tomu, že proklamují d leflitost p edm tu T lesná výchova: *šT lesná výchova jest jedním z nejd leflit j-ích výchovných p edm t na -kole. U itel dbá zdravotního stavu, vysp losti a zájmu flák .õ²⁷*

Vzhledem k zam ení praktické ásti této práce se jako velice d leflité jeví i následující doporu ení: *šDoporu ujeme, aby se v-ude tam, kde budou podmínky, tvo ily zájmové flákovské skupiny k provád ní t lesné výchovy mimo pravidelné vyu ování. Tyto hodiny se zapo útají u iteli do vyu ovací povinnosti.õ²⁸* I p es to, že o n kolik stránek dál teme, že *špro nepovinné p edm ty, pokud pro n nebyly tímto výnosem osnovy nov upraveny, platí d ív j-í osnovyõ²⁹*, a tudífl t lesná výchova jako nepovinný p edm t jako takový zatím uvařlována není, osnovy jífl de facto mořnost zájmové t lesné výchovy zakládají a její vznik do jisté míry p edznamenávají.

V roce 1948 byl vydán zákon 95/1948 Sb., o základní úprav jednotného -kolství (-kolský zákon), který zásadn reformoval dosavadní -kolskou soustavu. Pojem st ední -kola, který do této doby ozna oval 3. stupe vzd lávání, nov ozna oval jeho 2. stupe (tedy dne-ní

²⁷ Tamtéřl, s. 72.

²⁸ Tamtéřl, s. 73.

²⁹ Tamtéřl, s. 83.

druhý stupeň (ZTM 6.69. též). Tímto stupněm vzdělávání se nově dělil mezi základní odborné školy (= školy ústřední), vyšší odborné školy a gymnázia (gymnázia, reálná gymnázia).

Přechodný učební plán a přechodné učební osnovy pro IV. a V. třídu gymnasií a reálných gymnasií byl vydán Výnosem ministerstva školství a osvěty ze dne 30. srpna 1948, č. A-160 500-III. I tyto osnovy můžeme nazvat prokopnickými, protože se totiž v sekci v nově nepovinnému vyučování objevují mezi druhy zájmových kroužků kroužky tělovýchovné, a to od V. třídy.

Povinná tělesná výchova si v nových osnovách zachovala rozsah dvou týdenních hodin, a to jak ve IV. třídě, tak ve třídě V. a V. Změnilo se i rozdělení látky do jednotlivých slofků. Ve třídě IV. bylo předepsáno následující složení: do první slofky se začalo 1. základní cvičení (cviky vyrovnávací, propravné, chůze, poklus, poskoky, cval, cvičení bez náčiní, s náčiním, na nádech), 2. běh, skok (daleký, vysoký, –vihadla aj), zdvihání a nošení, úpoly, házení, 3. obratnost (obratnost na zemi, například kotoul, proemet stranou aj.), cvičení na nádech, 4. rytmika a národní tance, 5. hry, 6. podoblast cvičení, 7. plavání, 8. bruslení, lyžování, 9. branná cvičení v přírodě. Dalšími dvěma slofkami byla *zdravotní výchova* a *sociální výchova*. Co se týče her, objevují se jak jednodušší pohybové hry, tzv. malé hry (výmněbný závod, tloučená pesmez, smyslové hry), tak hry sportovní: velká vybíjená, odbíjená, košková, házená, kopaná a páčování. Vedle rozpisu konkrétních cviků osnovy upřesují pro každou podoblast doporučený počet hodin, v průběhu kterých by se měly též a té aktivovat.³⁰

Přibližně stejné složení učební látky změnilo i v ostatních ročnících gymnázia, i když formálně bylo rozdělení do oblastí lehce pozmeněno. Narůstá samozřejmě výkonnost, respektive očekávané výkony za určitých podmínek. Jako drobné změny, které se objevily jen ve vyšších ročnících gymnázia objevují, můžeme jmenovat například doplnění tvrdé slofky, *theorie tělesné výchovy*, od V. ročníku i doplnění *rugby* do podoblasti her od ročníku VII.

³⁰ Přechodný učební plán a přechodné učební osnovy pro IV. a V. třídu gymnasií a reálných gymnasií. In: *Věstník ministerstva školství, v dělení: ročník IV. (1948)*. Praha: Státní nakladatelství, 1949. ISBN s. 363.

Nepovinný tlovýchovný krouflek byl vyu ován po 2 hodinách týdn , respektive jedné dvouhodinovce, a m l mnoho variant. Jeho úkol a cíl v-ak z stával stejný: š Vyuffít zájmu factva o plování, o lehkou atletiku, o sportovní hry, o lyfla ení, o bruslení, o rytmiku a gymnastiku, o ná a ové cvi ení, o sebeobranu, o box a o instruktorské vedení jednotek a rozvíjet tyto individuální schopnosti flák v kolektivu.õ³¹ Osnovy nabízely celkem deset variant, ze kterých bylo možno vybírat (pokud -kola p i-la s novým nápadem na z ízení kroufku, jeho otev ení muselo být schváleno ministerstvem): 1. krouflek plavecký, 2. krouflek lehkootletický, 3. krouflek sportovních her, 4. krouflek lyfla ský, 5. krouflek brusla ský, 6. krouflek rytmický a gymnastický, 7. krouflek ná a ový, 8. krouflek sebeobranu, 9. krouflek boxu, 10. krouflek cvi itelský (výcvik ve vedení družstva i organizaci zájezd apod.). Do kroufku sportovních her potom osnovy adí házenou, odbíjenou, kopanou, ko-íkovou a lední hokej, p i emfl d raz byl kladen na technický výcvik i taktiku hry a tedy vlastní herní provedení.

Pokud m flame ozna it osnovy pro gymnázia jako pr kopnické, ty pro základní odborné -koly ve svém obsahu spí-e stagnují. Zajímavé toti fl je, fle t lesná výchova se zdaleka nedostala do v-ech osnov pro základní odborné -koly. To dokládají i obrázky u ebního plánu pro dvouleté základní odborné -koly zednické a u ebního plánu pro základní odborné -koly rolnické a základní odborné -koly rolnické diferencované pro venkovskou flenu:

Č. Učební předmět:	Ročník:	I.	II.
1. Občanská nauka		4	4
2. Tělesná výchova		2	2
3. Jazyk český		6	6
4. Hospodářská nauka		4	4
5. Odborné počty		6	6
6. Technologie		6	—
7. Odborná nauka		6	8
8. Odborné kreslení		8	12
	Celkem	42	42

Obr. 3 U ební plán pro dvouleté základní odborné -koly zednické³²

³¹ Tamtéfl, s. 145.

³² Výnos M^TWU z 30. IX. 1948, . A-188 73-IV. In: V stník ministerstva -kolství, v d a um ní: ro ník IV. (1948). Praha: Státní nakladatelství, 1949. ISBN sine, s. 489.

Předmět	Počet týdenních hodin při vyučování								
	cyklickém			v jednom dni v týdnu					
	I. r.	II. r.	III. r.	I. r. pol.		II. r. pol.		III. r. pol.	
			1.	2.	1.	2.	1.	2.	
Občanská nauka	6	6	6	2	1	2	1	2	1
Literární besedy	2	2	2	1	—	1	—	1	—
Dějepis a hospodářský zeměpis	3	3	3	—	1	—	1	—	1
Odborné nauky zemědělské (hospodyňské)	16	16	16	3	4	3	4	3	4
Družstevnictví	3	3	3	1	—	1	—	1	—
Základy zemědělské ekonomiky — písemnosti	7	7	7	1	2	1	2	1	2
Celkem	37	37	37	8	8	8	8	8	8

Obr. 4 U ební plán pro základní odborné školy rolnické a základní odborné školy rolnické diferencované pro venkovskou flenu³³

Zatímco v u ebním plánu pro školu zednickou se tělesná výchova objevuje, v u ebním plánu pro školy rolnické není. Pohyb může být do jisté míry u rolnických škol nahrazen pracovním pohybem například při obstarávání zvířat a záhonů, nemůžeme však tento pohyb považovat za dostatečnou pohybovou (sportovní) práci.

Od školního roku 1949/50 došlo ke změně v pojmenování gymnázií. Dosavadní *reálná gymnasia* a *gymnasia* byla nově označována souhrnným pojmem *gymnasium* (Výnos MŠVU z 26. VII. 1949, č. 100 000-I.³⁴)

K dalšímu zásahu do osnov došlo ve školním roce 1950/51, a to *Výnosem ministerstva školství, v da um ní z 12. I. 1951, č. 15 152-I.* Výnos se vnuje především nedostatku obranné výchovy mládeže, když se zamýšlí nad tím, že *obsah a provádění těchto branných cvičení neodpovídá dnešním požadavkům pro brannou přípravu fláků*³⁵. Na druhé pololetí školního roku 1951/52 proto ministerstvo zavedlo nové požadavky na brannou výchovu a zároveň na školách II. stupně (střední školy) a stupně III. (s výjimkou základních odborných škol, tedy škol u ovských, a škol pro myslových pro zaměstnance) navýšilo počet hodin tělesné výchovy o jednu hodinu týdně tak, aby došlo ke zlepšení fyzické a

³³ U ební plán a u ební osnovy pro základní odborné školy rolnické a základní odborné školy rolnické diferencované pro venkovskou flenu. Praha: Státní nakladatelství, 1948. ISBN sine. Str. 3.

³⁴ Výnos ministerstva školství, v da um ní z 26. VII. 1949, č. 100 000-I. In: *V stník ministerstva školství, v da um ní: ro ník V. (1949)*. Praha: Státní nakladatelství, 1949. ISBN sine. Str. 323.

³⁵ Výnos ministerstva školství, v da um ní z 12. I. 1951, č. 15 152-I. In: *V stník ministerstva školství, v da um ní: ro ník VII. (1951)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1952. ISBN sine. Se-ít 2., Str. 15.

branné p ípravy mládeže. Do hodin t locviku byla vložena i topografická a branná t lesná p íprava. D raz m l být kladen rovn fl na po adová cvi ení. Na –kolách, kde se nevyu ovala ob anská nauka a nauka o stát , bylo do hodin t lesné výchovy za len no rovn fl u ivo branné politické p ípravy (které bylo b fln obsaženo práv ve dvou výe zmín ných p edm tech).

Dne 24. dubna 1953 byl vydán nový –kolský zákon (zákon o –kolské soustav a vzd lávání u itel , . 31/1953Sb.), který zkrátil povinnou –kolní docházku na 8 let a zru–il dosavadní uspo řádání st edního vzd lávání. Dosavadní *gymnasia* byla pro svou náro nost zru–ena a byla nahrazena jedenáctiletou st ední –kolou, která v sob sdruflovala jak vzd lání základní tak st ední (do st edního vzd lání nálefel 9., 10. a 11. ro ník). Vedle posledních ro ník tzv. *jedenáctiletky* do st edního vzd lávání pat ily rovn fl –koly pedagogické, odborná u ili–t a –koly odborné.

*Návrh u ebních osnov pro 6. a fl 11. postupný ro ník v–eobecn vzd lávacích –kol*³⁶ z roku 1953 uvažuje pro t lesnou výchovu (9.ó11. ro níku) celkem t i cvi ební odv tví: *gymnastiku, sportovní pr pravu a hry*. Jako tvrtou oblast jmenuje je–t *ostatní program*, do kterého adí m ení a vážení flák , klasifika ní hodiny a hodiny základ teorie TV.

V *gymnastické* ásti si v osnovách na–ly místo tyto skupiny cvi ení: po adová cvi ení, pr pravná cvi ení (nap . cvi ení s krátkými ty emi, s krátkými –vihadly, s plnými mí i, cvi ení na lavi kách aj.), akrobatická cvi ení, cvi ení na ná adích, zdvihání a no–ení, úpoly a nakonec rytmická cvi ení a lidové tance. Do *sportovní pr pravu* adí osnovy lehkou atletiku (b h, skok, hod), plavání, lyflování a bruslení. Mezi *hry* se potom adí: ko–íková, házená, odbíjená, pálkovaná a pro chlapce je–t lední hokej.

Zajímavé je i celkové rozvrstvení u iva. Nejvíce hodin je v nováno *sportovní pr prav* (23-25 hodin ro n , v závislosti na ro níku), následuje *gymnastika* (20-22 hodin ro n), *ostatní program* (11 hodin ro n) a kone n *hry* jsou a fl na posledním míst s 10 hodinami ro n (p i emfl se vřdy volil pouze jeden sport z dvojice ko–íková nebo házená a odbíjená nebo pálkovaná: i tak na kařdou hru vycházelo velice málo hodin ro n).

³⁶ *Návrh u ebních osnov pro 6. a fl 11. postupný ro ník v–eobecn vzd lávacích –kol: t lesná výchova*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1953. ISBN sine.

Mezi organizační formy tělesné výchovy patří osnovy vedle klasických hodin TV například i ranní cvičení, branná cvičení, ale i dobrovolnou tělovýchovnou a sportovní činnost. Blíže však hodiny zájmového tělocviku nespecifikují.

S velice zajímavou myšlenkou vycházejí upravené osnovy pro čtyřleté odborné školy z roku 1957. Dočítáme se, že *špája hodiny telesnej výchovy na dvojhodinovky sa povojuje len mimoriadne, a to pre využitie plavárne, zasneženého terénu na lyžovanie apod., alebo v takých prípadoch, ak je telocvičisko a alebo cvičisko vzdialené od školy viac ako 600m.*³⁷ Toto doporučení je jistě opodstatněné: pomáhá zajistit pohyb mládeže minimálně dvakrát týdně. V dnešní době bohužel často vidíme, a to především na středních školách, že studenti mají kvůli snadnějšímu sestavování rozvrhu hodin tělocviku pouze jedenkrát týdně, spojený do jedné dvouhodinovky, často navíc v odpoledních hodinách, kdy jsou unavení po celém dni ve škole. I přesto, že pohybová činnost dvakrát do týdne se nejeví jako zcela dostatečná a zdravý životní styl vyžaduje pohyb i jinde, přece jen odpovídá toto řešení lépe nárokům na vytvoření pohybového návyku, než jen šňárazová aktivita jedenkrát do týdne.

Dokument *Perspektivní rozvoj československého školství*³⁸, vydaný v roce 1958, přinesl do vzdělávacího systému československé republiky další změny. Objevila se kritika dosavadní jedenáctiletky a smýšlení povinné školní docházky a s tím i povinného učiva do pouhých osmi let. Děti nestačily zvládnout povinné učivo, byli přetíženi a velké množství z nich úspěšně nezakoušelo právo ani povinnou školní docházku. Objevily se i výtky, že absolventi střední školy (dnešního druhého stupně, tedy děti ve věku 14 let) nejsou dostatečně vyspělí pro vstup do pracovního poměru: rodiče proto často flákali školy, aby nechaly jejich děti opakovat poslední ročník.

V důsledku kritiky bylo rozhodnuto o prodloužení povinné školní docházky na 9 let, a na ní mělo navazovat další dvouleté a čtyřleté střední odborné vzdělání, ať už všeobecné či odborné. V důsledku prodloužení povinné školní docházky došlo i k přetřídění jedenáctiletých středních škol na školy dvanáctileté. Vydány byly i nové osnovy, které ale

³⁷ *Učebné osnovy pro čtyřleté odborné školy*. Bratislava: [s. n.], 1957. ISBN sines, s. 6.

³⁸ *Perspektivní rozvoj československého školství: Návrh vypracovaný školskou komisí při ústředním výboru Komunistické strany československa a IV. oddělení ÚV KSČ*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958. ISBN sines.

fládnou zásadní změnu nepinesly. Uivo bylo jen rozloženo namísto jedenácti ročníků do ročníků dvanácti a zachován zstal i nepovinný učební plán sportovních her, využívaný od 10. do 12. ročníku. Obsahem učební osnovy sportovní hry byly i nadále lehká atletika, sportovní gymnastika, umlecká gymnastika, sportovní hry a plavání, přičemž program měl navazovat na hodiny povinné tělesné výchovy.³⁹

V roce 1960 došlo k další kolekové reformě. Zachována byla devítiletá povinná školní docházka a *dvanáctiletka* vzniknuvší školním rokem 1959/60 byla nahrazena devítiletou základní školou a tříletou školou střední všeobecně vzdělávací (která byla znovu nahrazena v roce 1968 čtyřletým gymnáziem). Vydány byly rovněž nové, jednotné osnovy, *Jednotné učební osnovy tělesné výchovy pro chlapce a dívky od 6 do 19 let*, které seznamovaly s učivem předepsaným pro 1.013. ročníky a které platily až do 70. let.

Jak se píše v úvodní poznámce osnov pro mládež středního a staršího školního věku, obsahem tělesné výchovy pro zmíněnou věkovou kategorii jsou tyto okruhy učiva: základní gymnastika, sportovní příprava a turistika. *Školní osnovy tělesné výchovy jsou rozděleny do dvou skupin: 1. Základní gymnastika, sportovní příprava a turistika. 2. Sportovní hry a plavání. 3. Lehká atletika, lyžování, bruslení, úpoly, kopaná, házená, odbíjená, kopaná a lední hokej.*⁴⁰ Turistika potom měla být zaměřena na prozkoumávání terénních překážek a poznávání přírody a jejího okolí.

Osnovy jasně zdrazují důležitost každodenního pohybu, a proto upozorují na potřebu doplnit povinnou tělesnou výchovu rovněž tělesnou výchovou dobrovolnou, a to ve formě nepovinného učební osnovy sportovní hry. Do sportovních her měli chodit především žáci, kteří necvičili v fládných tělovýchovných jednotách. Zajímavé je, že nejnižší možný počet fláků, přičemž se učební osnovy sportovních her otevíral, bylo 20 zájemců. Tedy počet, který dnes vnímáme spíše jako počet maximální.

Pro každý okruh učiva osnovy specifikují učivo *základní, rozšiřující a výběrové. Základní program* byl určen pro hodiny povinné školní tělesné výchovy v rozsahu 2 vyučovací

³⁹ *Pokusné učební osnovy dvanáctileté střední školy: tělesná výchova (9.012. ročník), sportovní hry (nepovinný učební plán, 10.012. ročník), civilní obrana (dvacetihodinový kurs, 10.012. ročník)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1959. ISBN sive, s. 3, 12.

⁴⁰ *Jednotné osnovy tělesné výchovy pro chlapce a dívky od 6 do 19 let*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1961. ISBN sive, s. 31-32.

hodin týdn pro 6.69. t ídu a t ídu 13. V 11., 12. a 13. t íd m li fláci týdn t i hodiny t locviku. *Program roz-í ující* byl ur en pro t lesnou výchovu p i jednotách eskoslovenského svazu t lesné výchovy (STV), pro -kolní sportovní hry (nepovinnou formu TV), pro kluby pionýr , t lovýchovné kroufky apod. *Program výb rový* byl potom ur en pro dobrovolnou t lesnou výchovu p i sportovních oddílech, sportovních a turistických kroufcích, domovech mládeffe a mezi dal-ími rovn fl pro -kolní sportovní hry.

Jako p íklad konkrétního u iva jmenujme program odbíjené pro 12. a 13. t ídu (tedy poslední a p edposlední ro ník st ední -koly). Jako základní u ivo osnova mimo jiné uvád jí š *blok a vykrývání bloku st edním obráncem, vybírání mí eō*⁴¹ (pro 12. ro ník) a š *procví ování úto ných a obranných kombinací*⁴² (pro 13. ro ník). Program roz-í ující doporu uje pouze prohlubovat základní u ivo a program výb rový uvádí následující: š *Spodní vysoké rotované podání. Švyloukání÷bloku. Vybírání jednoru spodem v pádu. Vybírání ze síť . Sme z nahrávky na první. Bo ný drive a sme . Rychlý sme . Úto ný systém k ířlových nahrávek.*⁴³ Vidíme, že rozdíly v p edpokládaných úrovních jsou opravdu zna né. Zárove se ale m feme domnívat, že vzhledem k vysoké náro nosti vyřadovaných cvi ení z ejm v-ichni ú astníci nepovinných sportovních her úrovn nastín né výb rovým programem nedosáhli. Dodejme je-t , že roz-í ující a výb rové u ivo bylo v osnovách rozvrřeno u v-ech okruh u iva, nejen u sportovní p ípravy, a tak je z ejmé, že existovaly skute n kroufky nejr zn j-ího zam ení tak, aby si v-ichni mladí mohli vybrat opravdu to, co je baví a zajímá.

Pokud se podíváme do osnov z roku 1961 pro st ední v-eobecn vzd lávací -koly, odborné a st ední odborné -koly, odborná u ili-t a u ovské -koly⁴⁴, zjistíme, že se do t lesné výchovy dostává dal-í okruh u iva, a to civilní obrana. V rámci civilní obrany se m li fláci seznamovat s flivotem v armád a zabývat se st eleckou p ípravou a základními opat eními v obran (jako protichemická, zdravotnická aj. opat ení).

⁴¹ *Tamtéřl*, s. 78.

⁴² *Tamtéřl*.

⁴³ *Tamtéřl*.

⁴⁴ *T lesná výchova: U ební osnovy pro st ední v-eobecn vzd lávací -koly, odborné a st ední odborné -koly, odborná u ili-t a u ovské -koly*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1961. ISBN sine.

Nové osnovy z roku 1974, které zstaly v platnosti až do 80. let, zachovávaly stejné obsahy u nás jako osnovy předtím. I nadále zdůrazňují důležitost nepovinného, zájmového tělocviku ve formě sportovních her a oproti osnovám z roku 1953 snižují minimální počet hodin. Rovněž můžeme konstatovat, že se svou náplní stávají postupně méně nadaným studentům než osnovy z roku 1953 (srovnání náplně viz výše), když říká:

ŠD lefitou formou zájmové tělesné výchovy kláš jsou hodiny nepovinného předem tu sportovní hry v rozsahu 2 hodin týdně. Sportovní hry mají umožnit další pohybový i sportovní rozvoj nejen kláš pohybově nadaných, ale i kláš pohybově méně disponovaných nebo zaostávajících. Obsahem sportovních her je proto základní i rozvíjející uivo. Nejmenší počet kláš pro zřízení skupiny je 15, nejvyšší počet kláš ve skupině je 30.⁴⁵

Osnovy potom předepisují konkrétní náplň pro všechny ročníky, a to jak náplň základní tak rozvíjející. Uitel poté vybíral jednotlivá cvičení podle aktuální úrovně studentů.

Obdobné zpracování u věbních osnov se objevuje i v dalších letech. Můžeme tak říci, že si tělesná výchova vydobyla své místo mezi předem ty, a to na předklad i na odborných uili-tích a u ovských kolách, kde byla chápána jako nezbytná prevence poškození zdraví a jako důležitá kompenzační cvičení při manuální práci (viz například *U věbní osnovy pro odborná uili-ta u ovské kololy: T tělesná výchova o sportovní hry v za ízeních pro výchovu u . Ho-i*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972). Cvi věbní innosti z stávají téměř stejné, alespo do doby, než se na kolách znovu objevovat nové, netradiční sporty jako jsou badminton, softball i florbal (90. léta). Mírně se mění rovněž rozvrstvení látky, ale minimální povinný počet hodin tělocviku týdně z stává stejný, a to dvě hodiny.

Pro předklad porovnejme hodinové dotace jednotlivých disciplín z roku 1953 a z roku 1978. V roce 1953 osnovy pro střední kololy doporuovaly 23-25 hodin sportovní pravy, 20-22 hodiny gymnastiky, 11 hodin ostatního programu a 10 hodin her. V roce 1978 bylo uivo rozděleno, osnovami platnými až do 80. let na základní a věb rové, předem do základního uiva patřila gymnastika s dotací 13 hodin ro n pro chlapce a 15 hodin pro dívky, atletika z 15 hodinami pro chlapce a 13 pro dívky, sportovní hry s dotací 13 hodin a teorie a kontrola s hodinovou dotací 5 hodin. Věb rové uivo potom vypl ovalo 24 hodin ro n a jednalo se o jedno, podle podmínek kololy vybrané sportovní odvětví, které bylo

⁴⁵ *U věbní osnovy pro střední odborné a odborné kololy a gymnasia: T tělesná výchova*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974. ISBN sine, s. 3-4.

up ednostn no p ed odv tvími jinými (nap . kondi ní gymnastika, rytmická gymnastika, atletika, sportovní hry, b h na lyfích aj.).

Své stález místo mezi u ebními p edm ty si na-ly i sportovní hry. I tento p edm t procházel jistými, i kdyfl spí-e mírnými úpravami. Na p íklad osnovy z roku 1991 pokračují v tradici sniflování po tu ú astník :š*Skupiny flák pro nepovinný p edm t se z izují p i minimálním po tu 12 flák , mohou se z izovat odd len pro chlapce i dívky anebo i koedukovan (vhodné pro tance, netradi ní sporty, plavání atd.). Skupina se doporu uje rozd lit p i v t-ím po tu neřl 24 flák .*⁴⁶ Jistým posunem dop edu je i šzmodernizování obsahu: š*Obsahem nepovinného p edm tu mohou být i netradi ní sporty (softbal, ringo, lakros, nohejbal, r zné varianty sálové kopané atd.).*⁴⁷ V osnovách si rovn fl v-ínneme formální zm ny názvu p edm tu na *zájmovou t lesnou výchovu*.

Prozatím poslední výraznou zm nu prod laly osnovy t lesné výchovy i ostatních p edm t v roce 2004 na základ zákona . 561/2004 Sb., o p ed-kolním, základním, st edním, vy-ím odborném a jiném vzd lávání (-kolského zákona). Státem centráln p íjímané a v-eobecn závazné u ební osnovy byly nahrazeny rámcovým vzd lávacím programem (RVP) pro jednotlivé obory vzd lávání. RVP p edkládá jen obecné cíle, oblasti a obsahy vzd lávání, stejn jako klí ové kompetence, pr ezová témata a o ekávané výsledky vzd lávání, ale stanovení konkrétního ve -kole aplikovaného u ebního plánu je ponecháno práv na jednotlivé vzd lávací instituci v podob sestavení -kolního vzd lávacího programu (TMVP).

Rámcový vzd lávací program pro gymnázia stanovuje celkem osm vzd lávacích oblastí, do kterých roz azuje jednotlivé u ební p edm ty, a poté dále specifikuje jejich vzd lávací obsahy. T lesná výchova, která se spolu s p edm tem *Výchova ke zdraví* nachází v oblasti *lov k a zdraví*, rozli-uje následující vzd lávací obsah: *innosti ovliv ující zdraví, innosti ovliv ující úrove pohybových dovedností a innosti podporující pohybové u ení*. Pro ilustraci uve me o ekávané výstupy vzd lávacího obsahu *innosti ovliv ující úrove pohybových dovedností*.

⁴⁶ *U ební osnovy ty letého gymnázia: T lesná výchova (povinný p edm t), zájmová t lesná výchova (volitelný p edm t v I. - 4. ro níku)*. Praha: Fortuna, 1991. ISBN sine, s. 22.

⁴⁷ *Tamtéřl*.

šfiák:

- provádí osvojované pohybové dovednosti na úrovni individuálních předpokladů
- zvládá základní postupy rozvoje osvojovaných pohybových dovedností a usiluje o své pohybové sebezdokonalení
- posoudí kvalitu střejných částí pohybu, označí zjevné příjiny nedostatků a uplatní konkrétní osvojované postupy vedoucí k potřebné změně
- respektuje vkové, pohlavní, výkonnostní a jiné pohybové rozdíly a přizpůsobí svou pohybovouinnost dané skladbě sportujících⁴⁸

Výčet uiva je potom podobný jako dříve, ale chybí finální konkretizace cviků, na kterou jsme byli zvyklí z dřívějších osnov. Pro ilustraci porovnejme konkretizaci uiva sportovních her předkládané RVP v roce 2007 a osnovami v roce 1960. RVPadí do sportovních her *šherní systémy, herní kombinace a herní innosti jednotlivce v podmínkách utkání (alespo ve dvou vybraných sportovních hrách podle podmínek –koly a zájmu flák)*⁴⁹. Osnovy z roku 1960 potom rozepisují cvičení zvláště pro každou sportovní hru, přičemž specifikují základní, rozvíjící a výběrové uivo. Na příklad základním uivem pro koškovou v 10. a 12. ročníku jsou *š úto né kombinace zalofené na pe íslení (dva úto níci proti jednomu obránci). Krytí driblujícího úto níka. Úto né kombinace zalofené na clon ní. Obranné kombinace proklouzávání a p ebírání. Kombinace p í návratu do obrany. Základy zónové obrany a úto ného systému proti ní.*⁵⁰ Jasn vidíme, že v dnešní době má uitel tělesné výchovy (respektive metodický orgán sestavující TWP a uební plány na kole) daleko volnější ruku ve stanovování konkrétních uebních obsahů. Na druhou stranu do jisté míry svazující osnovy z dřívějších let poskytovaly uitel m návody a inspiraci pro jednotlivé hodiny. Otázkou však z stává, zda bylo takové množství uiva v hodinách reálně zvládnutelné.

Do uiva citovaného vzdělávacího obsahu *innosti ovlivující úroveň pohybových dovedností* se vedle sportovních heradí dále pohybové dovednosti a pohybový výkon; pohybové odlišnosti a handicap; právní, kondiční, koordinační, tvořivá, estetická a jinak zaměřená cvičení; pohybové hry různých zaměření; gymnastika; úpoly aj.

⁴⁸ *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. ISBN 978-80-87000-11-3, s. 61.

⁴⁹ *Tamtéž*.

⁵⁰ *Jednotné osnovy tělesné výchovy pro chlapce a dívky od 6 do 19 let*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1961. ISBN sine, s. 73-74.

Vzhledem k pojetí u iva RVP nspecifikuje ani p edm t sportovních her (zájmovou t lesnou výchovu). Ta je v-ak i nadále umofln na díky tzv. *disponibilním hodinám*. Tyto švolnéo hodiny tak -kola m fle pouflít na p íklad práv na podporu zájmové innosti student i na profilaci jednotlivých u ebních obor .

Pon kud rozdílné je zpracování Rámcového vzd lávacího programu pro st ední odborné -koly, cofl m fle ilustrovat RVP pro obor sociální innost, jeden z obor vyu ovaný na SOTMKav í hory, kde probíhala výzkumná ást této práce. T lesná výchova se zde adí do vzd lávací oblasti *Vzd lávání pro zdraví, spolu s pé í o zdraví a zdravotní t lesnou výchovou* (která je ale za azována pouze dle doporu ení léka e). Do t lesné výchovy je za azeno následující u ivo: *š teoretické poznatky; t lesná cvi ení po adová, v-estrann rozvíjející, kondi ní, koordina ní aj.; gymnastika; atletika; pohybové hry; úpoly; plavání; lyflování; bruslení, turistika a sporty v p írod ; testování t lesné zdatnosti*⁵¹. Konkretizace u ebního obsahu je v porovnání s RVP pro gymnázia je-t stru n j-í. Na p íklad sekce *pohybových her* je p íblíflena pouze popisem *š drobné a sportovní; alespo dv sportovní hry*⁵². Podobn jako RVP pro gymnázia i RVP pro obor sociální innost poskytuje -kole volné disponibilní hodiny, v rámci kterých mohou být student m nabídnuty nepovinné sportovní hry a dal-í volitelné a jiné, blífle nspecifikované p edm ty.

Kapitola 3.2 seznámila s vývojem u ebních osnov p edm t t lesná výchova a nepovinné sportovní hry. Pokud porovnáme mnofství informací k jednotlivým p edm t m, p evaflují informace vázané k p edm tu t lesná výchova. Tento fakt je zap í in n tím, fle jednotlivé u ební osnovy nerozpracovávají p edm t nepovinné sportovní hry tak detailn , jako jeho povinnou formu. A i kdyfl jednotlivé osnovy, p edev-ím ty z doby povále né a z doby komunistického reffimu, podtrhují d leflitost t lesné p ípravy d tí a mládefle, detailní rozpracování výuky nepovinných sportovních her ministerstvo -kolství spí-e opomíjelo (snad jen s výjimkou osnov z roku 1961, viz strana 27). V souladu s tímto trendem vystupuje i rámcový vzd lávací program, který o zájmové form t lesné výchovy nemluví v bec a v zásad ji umofl uje jen v rámci tzv. disponibilních hodin.

⁵¹ *Rámcový vzd lávací program pro obor vzd lávání 75-41-M/01 Sociální innost*. Praha: Národní ústav odborného vzd lávání, 2009, s. 43.

⁵² *Tamtéfl*.

3.3 Nepovinné sportovní hry

Jak jsme viděli v předchozí kapitole v nované vývoji u ebních osnov, nepovinná –kolní t lesná výchova si našla na našich –kolách své stálé místo. A i když se jako stálý u ební p edm t začal konstituovat až v době po druhé světové válce, myšlenka sportovních her se ve –kolách objevila již dříve.

V roce 1890 bylo výnosem ministerstva vyu ování doporu eno budování zvlá–tních míst pro sportovní hry (st edo–kolské) mládeže, tak aby mohli hráči mimo –kolu kompenzovat du–evní námahu a sedavou innost. Těkolám, které byly k dispozici p íslu–n kvalifikované pedagogy, bylo doporu eno zavád ní –kolních her.⁵³ O ty i roky později pak bylo zavedeno odpoledne v nované sportovním hrám.⁵⁴

3.3.1 Spolek ku p stování her eské mládeže

Na založení a rozvoji odpoledního sportování mládeže měl zásadní podíl *Spolek ku p stování her eské mládeže* založený roku 1893. Jednou z nejd ležit j–ích osob podílejících se na vzniku Spolku byl Josef Klenka, tehdejší ná elník Sokola na Malé Stran , který začal s organizací herní zam ených akcí již v roce 1892.⁵⁵ Spolek p sobil v mnoha m stech, mimo jiné i v Praze.

Na propagaci a roz–i ování sportu mezi pražskou mládeží se Spolek podílel hned n kolika zp soby. Pravidelně pořádal výcvikové kurzy pro u itele pro zvý–ení jejich kvalifikace. O prázdninách pořádal výlety po okolí, které sledovaly zvý–ení kondice ú astníků , ale i poznání okolních míst. Spravoval h i–t a podílel se na zvy–ování jejich po tu. Od začátku innosti Spolek disponoval na p íklad velkým h i–t m na Letné, cviči–t m na louce p ed Hrádeckou –kolou i h i–t m v Kunerlov zahrad , z ídil rovněž lední kluzi–t jako zimní alternativu ke sportovním hrám. Hráči m nav–t vujícím h i–t zdarma zap j oval pot ebné

⁵³ BUREŠ P., ed. *Sport a t lesná kultura v sl. republice a cizin* . V Praze: Almanach Sportu, 1931. ISBN sine, s. 66.

⁵⁴ PERÚTKA, J. *Pokrokové tradice t lesné výchovy v eskoslovensku*. Praha: Olympia, 1974. ISBN sine, s. 48.

⁵⁵ Národní muzeum; Archiv t lesné výchovy a sportu; Spolek pro p stování her eské mládeže. *XXXVII. zpráva Spolku pro p stování mládeže v Praze za rok 1931: ty icátý rok innosti*. Praha: Josef Loh, 1932. ISBN sine, s. 5-6.

ná iní, aj.⁵⁶ Na sportování flák m li dohlířet u itelé ze -kol, které fláci nav-t vovali. Po et t chto u itel ale nebyl mnohdy dosta ující, a tak Spolek dbal i o výcvik vlastních zam stnanc .

Paleta nabízených her a cvi ení byla skute n pestrá. fiáci si mohli vybrat na p íklad *Lawn-Tennis*, hod o-t pem a diskem, b h i bruslení. Na h i-tích Spolku se cvi ilo tém kařdý den a sportovní hry se na st edních -kolách t -ily velké oblib , o emfl sv d í následující upozorn ní ministerstva -kolství a národní osv ty z listopadu 1923: *š Jeřto se vyskytly p ípady, ře se hry konaly v nadbyte n velkém po tu hodin, takře tím mohla trp ti domácí p íprava studujících (chovanc), upozor ujeme k dal-ímu opat ení (í) podle kterého sta í konati hry se fláky dvakrát v týdnu a jen za p íznivého po así.õ⁵⁷*

Vedle sportovních her zaji- ovaných Spolkem a p íslu-nými -kolami za aly vznikat také mezi-kolní sout ěle v tomto odv tví. Prvními svého druhu byly st edo-kolské hry, poprvé po ádané roku 1921 v Pardubicích. Sout ěilo se p edev-ím v lehké atletice, ale i ve hrách jako ko-řková a odbířená. Postupem asu docházelo k obohacování sout ěního programu o dal-í sporty, na p íklad plavání i házenou. Podobné hry se konaly i v rámci v-esokolských slet ⁵⁸ a na jejich tradici navázaly rovn ěl hry mládeře po ádané od roku 1950. Nápl st edo-kolských her jasn sv d í o tom, ře pojem *sportovní hry* nelze chápat jako ekvivalent her mí ových i kolektivních, jak je s pojmem v dne-ní dob ěasto zacházeno, ale ře se (v termínu řnepovinné sportovní hryõ) skute n jedná o ozna ení pohybové innosti nad rámece povinné t lesné výchovy, která m ře mít mnoho podob a forem: jak her mí ových, tak plavání, atletiky, bruslení aj.

3.3.2 Sportovní hry mládeře

Tradice st edo-kolských her nezanikla ani za druhé sv tové války, i kdyřl podoba her byla zna n pozmn na. Ve snaze získat sympatie mladých se reřim uchýřil k organizaci

⁵⁶ Národní muzeum; Archiv t lesné výchovy a sportu; Spolek pro p stování her ěské mládeře. *Zpráva Spolku ku p stování her ěské mládeře v Praze do konce roku 1894*. Praha: Spolek ku p stování her ěské mládeře, 1895. ISBN sine, s. 18-21.

⁵⁷ TĚVÁRA, J. *Sbírka na řzení o t lesné výchov v ěskoslovenské republice*. Praha: Sekce pro t lesnou výchovu p i ÚS sP, 1933. ISBN sine, s. 71-72.

⁵⁸ PERÚTKA, J. *Pokrokové tradice t lesné výchovy v ěskoslovensku*. Praha: Olympia, 1974. ISBN sine. Str. 89.

sportovních soutěží, tak zvaných dní mládeže (r. 1943), a vynucenou účast mládeže pouřil k propagandistickým účelům.⁵⁹ Po konci války byla obnovena tradice sportovních her pro idružených kolektivních a poádány byly i samostatné sportovní závody v nich kterých místech a výrobních podnicích.

Po roce 1948 začala vznikat myšlenka Sportovních her ve které pro myslové mládeže: roku 1949 byl podán návrh na založení sportovních her dělnické mládeže, tedy celorepublikových sportovních soutěží, které byly zahájeny v dubnu 1950.⁶⁰ Celkové vyznění her odpovídalo dobové náladě: dříve byl na profitkovost a masové zapojení co nejširší vrstvy lidí športovních amatérů.

Šnejd leflit j-í ó daleko nejdl leflit j-í ástí SHDM jsou masové soutěže I. kola, probíhající v závodech mezi sportovními představiteli jednotlivých dílen, rubání. Méně dleflité je druhé a třetí kolo, ve kterém již dochází ke kolektivním soutěžím. fiádný závod nesmí v-ndlovat a posílat pro pochybnou slávu z vítězství nad jiným závodem a z dobrého umístění v sektorovém II. kole do druhého kola reprezentační mužstvo nebo jednotlivce, když neprošel ohniskem vnitrozávodního soutěžení ve své továrně. Ve které dříve na vnitrozávodní soutěže! Jim věchnu péči! Nestarat se jen o úzký kroufek šrepresentantů šprimadonů!⁶¹

Hry nebyly omezené členstvím v Sokole ani v jiné organizaci. Naopak si kladly za cíl získat pro pravidelnou sportovní činnost i mládež, která se doposud do organizované tělovýchovné činnosti nezapojila. Cílem byla rovněž propagace sportovní činnosti i bez dostatečné výstroje a sportovního zázemí: zaměstnanci jednotlivých podniků tak byli nuceni vybudovat v okolí pracoviště hřiště a prostory, kde by se soutěže mohly odehrávat.

Sportovní hry měly letní a zimní část a soutěžit se v tradičních sportovních odvětvích, jako byla lehká atletika, plavání, odbíjená, kopaná, stolní tenis i lyžování. Zúčastnily se jak dívky, tak chlapci.

První ročník Sportovních her dělnické mládeže proběhl natolik úspěšně, že bylo rozhodnuto rozšířit soutěžit i mimo výrobní závody. Vedle Sportovních her dělnické mládeže tak v roce 1951 přibyly další tři úseky Sportovních her mládeže (SHM): sportovní hry vesnické mládeže, sportovní hry kolektivní mládeže a sportovní hry vojenského dorostu. Soutěžit se celkem v pěti sportovních odvětvích: lehké atletice (a to v pěspolním běhu

⁵⁹ *Tamtéž*, s. 126.

⁶⁰ HELMICH, K. ed.; NOVOTNÝ, J. ed. *Sportovní hry dělnické mládeže*. Praha: Sokolské nakl., 1951. ISBN sine. Číslo stránek neuvedena.

⁶¹ *Tamtéž*.

v terénu a atletických dráhových disciplínách), v plavání, cyklistice, kopané a odbíjené.⁶² Soutěby byly určené pro ústředníky ve věku od 16 do 19 let, i když v průběhu let došlo k jistým změnám: například v pátém ročníku SHM po ústředním v roce 1953/54 došlo k posunutí v horní hranice již na 15 let. V roce 1951 zase vznikly Sportovní hry flactva, určené pro děti ve věku 12-15 let.⁶³

V souvislosti se zavedením Sportovních her –kolské mládeže dochází ke kritice organizace –kolní tělesné výchovy a dobrovolné –kolní tělesné výchovy. Objevily se výtky, že hráči nebyli na soutěby dostatečně připraveni, což přineslo na některých místech zhoršené výsledky a menší závodnickou úroveň.⁶⁴

Tradice sportovních her nebyla narušena ani po převratu a po vzniku české republiky v roce 1993 a nejznámější mezi–kolní soutěby jsou pořádány dodnes. Východiska zůstávají i po letech stále stejná: motivovat mládež herním prvkem a získat ji pro pravidelnou sportovní činnost.

Vedle *Spolku ku prospěchu her a Sportovních her mládeže* existovaly a stále existují další tělovýchovné organizace a ústředí, které se zásadním způsobem podílely na rozvoji a propagaci sportovních her. Jmenujme například československou obec sokolskou, lidnické tělocvičné jednoty, katolickou tělovýchovnou organizaci Orel i organizaci YMCA. Tyto volnočasové organizace tradičně nabízely a nabízejí studentům sportovní vyžití mimo –kolu a z velké části se do nich soustřeďují studenti, kteří mají zájem o další sportovní činnost a kteří by měli zájem i o –kolní nepovinné sportovní hry. V dnešní době existuje široká paleta kroufků a možného volnočasového vyžití, která umocňuje pokrýt zájmy celého množství studentů. Jedná se například o taneční kroužky, aerobik i dnes velice oblíbený street dance a hip hop, florbalové kroužky, atletické kroužky, nebo i lekce například v fitness centrech zaměřené na jógu i posilování. Zaměřením těchto organizací je však –irány nebyl zaměřením této diplomové práce, proto se jim vzhledem k doporčenému rozsahu textu nebudu dále věnovat.

⁶² JANOUŠEK, M. *Sportovní hry mládeže 1951: pokyny k soutěbní ústřední ústředí*. Praha: Nakladatelství OS, 1951. ISBN sive, s. 3, 11.

⁶³ MARKALOUSOVÁ, A.; GARGELA, F.; PÍBYL, J. *Sportovní hry mládeže ústřední úsek*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955. ISBN sive, s. 10-11.

⁶⁴ *Tamtéž*, str. 12-13.

3.3.3 Zájem studentů o sportovní hry

Podobně jako v historii, i dnes existuje rozsáhlá sportovní činnost propojená se školním prostředím, která má studenty motivovat k pohybové činnosti. Vedle sportovních oddílů jsou to například Domy dětí a mládeže, které pro školáky organizují nejrozmanitější sportovní soutěže. Na území Prahy se jedná především o *Poprask* neboli *Pohár pražských škol*, pro určený pro základní školy (a nižší ročníky víceletých gymnázií) i pro střední. Soutěží se po celý školní rok a v nejrozmanitějších sportovních odvětvích. Ze soutěží pořádaných ve školním roce 2016/2017 pro střední školy jmenujme alespoň atletiku, volejbal, stolní tenis, společnou hru, basketbal, ale i softball, nohejbal, plavání i plh.⁶⁵

Porovnejme nyní zájem o jednotlivé soutěže školního roku 2016/2017, projevený pražskými gymnázii a středními školami. Údaje jsou poskytnuty k datu 17. 11. 2016.

Soutěž	Počet zúčastněných gymnázií		Počet zúčastněných S TM OA aj. ⁶⁶	
	dívky	chlapci	dívky	chlapci
Atletika	12	14	1	4
Volejbal	15	13	11	9
Stolní tenis	2	7	10	17
Minifotbal	22		28	
Společná hra	11	11	8	10

Tab. 1 Zájem o soutěže Poprask⁶⁷

Z tabulky 1 vidíme, že v atletických disciplínách jasně převládá zájem studentů z gymnázií nad zájmem studentů ze středních škol (26:5). U volejbalu a společné hry mírně převládá zájem studentů gymnázií (28:20, respektive 22:18). U minifotbalu mírně převládá zájem studentů středních škol (28:22) a u stolního tenisu pak zájem studentů STM

⁶⁵ Střední školy. *Dm d t í a mládeže hl. m. Prahy*. [online]. © 2013 ó 2016 [cit. 2016-11-17]. Dostupné z: <http://www.ddmpraaha.cz/poprasak/stredni-skoly>.

⁶⁶ STM střední škola, OA ó obchodní akademie

⁶⁷ Střední školy. *Dm d t í a mládeže hl. m. Prahy*. [online]. © 2013 ó 2016 [cit. 2016-11-17]. Dostupné z: <http://www.ddmpraaha.cz/poprasak/stredni-skoly>.

převyžuje významně (27:9). Můžeme tedy konstatovat, že studenti středních škol jeví o sportovní hry zájem. Otázkou ale zůstává, zda se studenti účastní soutěží čistě ze zájmu (a v tomto případě můžeme předpokládat i zájem studentů o nepovinný předmět sportovní hry) nebo zda se soutěží účastní proto, že jsou požadované v době školní výuky a studenti jsou přitom své účasti na nich ze škol omluveni (v tomto případě lze spíše předpokládat, že o nepovinný předmět sportovní hry studenti zájem spíše jevit nebudou).

Ve snaze zjistit zájem studentů středních škol o nepovinné sportovní hry, respektive o výuku tohoto předmětu na jednotlivých školách a jeho zaměření, jsem se obrátila na *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* a rovněž na *Magistrát hlavního města Prahy*. Podle získaných informací od pracovníků jednotlivých institucí se statistiky o konkrétních využívaných předmětech na školách nevedou, a proto nebylo možné vyhledat souhrnné statistiky pro výuku předmětu sportovní hry. V praktické části práce proto vycházím z toho, že děti mají zájem o požadované soutěže Poprask, a proto se lze domnívat, že mají zájem i o sportování jako takové, tedy mj. o účast v nepovinné formě tělesné výchovy. Zároveň vycházím z toho, že zájem o sportování bude mírně převážovat u chlapců, jak ukazuje tabulka 1.

Vzhledem k tomu, že se mi nepodařilo získat na žádné instituci státní správy a krajské samosprávy statistiky mapující zájem studentů středních škol o nepovinnou formu tělesné výchovy a mapující oblibu povinné tělesné výchovy, vycházela jsem při formulaci hypotéz z informací získaných při rešerši a redakci teoretické části práce. Tyto objektivní informace jsem zkombinovala s výsledky svého pozorování a úsudkem, který jsem si vytvořila v průběhu svého působení na SOTMKavčí hory.

4 Hypotézy

Hypotéza . 1: Alespo 80% student považuje po et hodin povinné t lesné výchovy za dostate ný.

Hypotéza . 2: Alespo 60% student se mimo povinnou –kolní t lesnou výchovu v nuje pohybové aktivit nejmén t ikrát týdn .

Hypotéza . 3: Nejmén 60% student má zájem o hodiny nepovinné t lesné výchovy navíc.

Hypotéza . 4: Chlapci mají o 20-30% v t–í zájem o nepovinné sportovní hry neff dívky.

Hypotéza . 5: Zájem o nepovinné sportovní hry je nep ímo úm rný s v kem student .

Hypotéza . 6: Studenti jeví nejmen–í zájem o nepovinné sportovní hry s gymnastickým a atletickým zam ením.

5 Metody a postup práce

Pro řešení této diplomové práce jsem použila kvantitativní dotazníkovou metodu. Při sestavování dotazníku jsem postupovala podle publikace editované TĚMĚCem *Metodologie v d o výchov : kvantitativn -scientické a kvalitativn -humanitní p ístupy v eduka ním výzkumu* (p edev-ím podle lánk Fáze výzkumného procesu⁶⁸ a Metoda dotazníku v eduka ním výzkumu⁶⁹) a rovn ěl podle *Elektronické u ebnice pedagogického výzkumu*⁷⁰ P. Gavory a kol.

Dotazník byl distribuován student m SOTM Kav í hory v hodinách t lesné výchovy: studenti z n kolika t íd jsou vřdy spojeni do skupin podle výsledného po tu cví ících, p í emfl každá skupina má jednu dvouhodinovku t locviku týdn (tedy 1x 90 minut). Sb r dat prob hl jednorázov v týdnu 21. ó 25. listopadu 2016: pokud student na hodin chyb l, nebyl více řládán o vypln ní dotazníku. Tento postup umofnil zachování anonymity, a rovn ěl pomohl zajistit stejné výchozí podmínky pro v-echny respondenty. Pro zaji-t ní stejných výchozích podmínek rovn ěl autorka diplomové práce zadávala dotazníky respondent m vřdy osobn , a to se stejnou pr vodní informací a instrukcí. Studenti byli seznámení se zásadami vypl ování dotazníku a s faktem, ře dotazník slouřfí jako podklad k diplomové práci. Rovn ěl byli uji-t ní o zachování anonymity. P ed vypl ováním dotazník vřdy e-ítelka vysv tnila jednotlivé otázky a moflné problematické termíny, aby byla zaji-t na reliabilita. V pr b hu vypl ování dotazník byla autorka také vřdy na míst , aby odpov d la na p ípadné dopl ující dotazy. řas na vypln ní dotazníku nebyl stanoven: kařdý respondent ho mohl vyplnit vlastním tempem.

5.1 Dotazník

Dotazník se skládal celkem z dvanácti otázek a byl rozd len do dvou ástí, úvodu a ástí speciální. Úvodní ást obsahovala celkem dv otázky, které zji- ovaly pohlaví respondenta

⁶⁸ GAVORA, P. Fáze výzkumného procesu. In: TĚVEC, TĚ a kol. *Metodologie v d o výchov : Kvantitativn -scientické a kvalitativn -humanitní p ístupy v eduka ním výzkumu*. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-192-8, s. 55-71.

⁶⁹ TĚVEC, TĚ Metoda dotazníku v eduka ním výzkumu. In: TĚVEC, TĚ a kol. *Metodologie v d o výchov : Kvantitativn -scientické a kvalitativn -humanitní p ístupy v eduka ním výzkumu*. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-192-8, s. 122-140.

⁷⁰ GAVORA, P. a kol. *Elektronická u ebnice pedagogického výzkumu*. [online]. Bratislava: Univerzita Komenského, 2010. Dostupné z: <<http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/>>. ISBN: 978-80-223-2951-4.

a studijní ročník, který navštíví. Tyto otázky umožnily rozřazení získaných dat podle ročníku a podle pohlaví respondentů a umožnily tak sledovat proměnlivost názoru ve vztahu k pohlaví a věku.

Zbýlých deset otázek zařazených do části speciální se vztahovalo přímo ke studovanému tématu. Otázky byly rozděleny v poměru 8 otázek uzavřených, 1 otázka polouzavřená a 1 otázka otevřená. U otázek uzavřených byla vždy ponechána možnost šjině tak, aby bylo zajištěno, že každý respondent bude moci odpovědět pravdivě na každou otázku. Položky v dotazníku byly sestavovány na základě vytyčených problémových otázek a poznatků nabytých při sestavování teoretické části této práce.

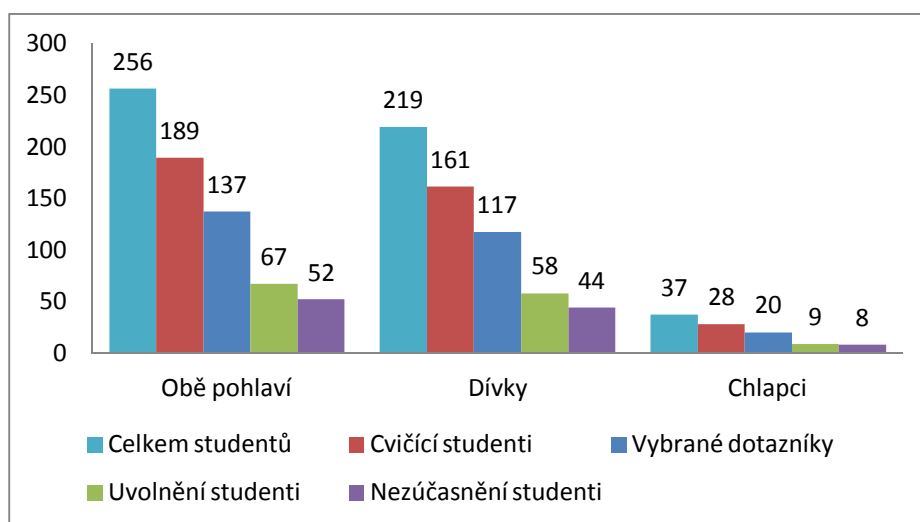
Na konci dotazníku byl ponechán prostor pro případné poznámky a náměty, aby mohli respondenti své odpovědi jakkoliv doplnit či komentovat.

6 Výzkumná část

Dotazníky byly distribuovány výzkumnému souboru studentů SOTMslužeb Kaví hory. Vzhledem k jejímu zaměření (pomáhající profese) je ve výzkole známa pévaha dívek. Z celkového počtu 256 studentů se účastnilo jen 137 z nich: známa část studentů nebyla na hodinách přítomna z důvodu nemoci, uvolnění či jiných důvodů.

6.1 Výzkumný soubor

Z celkového počtu 256⁷¹ studentů na výzkole studuje 219 dívek a 37 chlapců. Dotazníkového účastní se účastnilo 117 dívek (tedy 53,4% dívek) a 20 chlapců (tedy 54%).

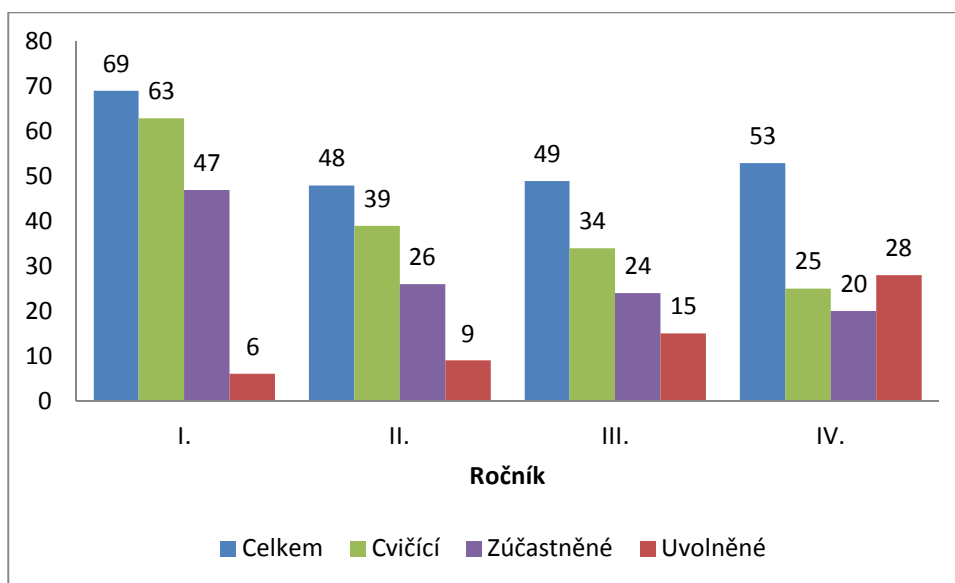
Graf 1 Výzkumný soubor

Z grafu je patrná zásadní pévaha dívek nad chlapci. Rovněž je vidět, že relativně velké množství studentů je uvolněných z hodin tělesné výchovy: jedná se o 9 chlapců (24,3% chlapců) a 58 dívek (26,5% dívek), tedy celkem 67 studentů (26,2% studentů). Zajímavé je, že procento uvolněných chlapců je srovnatelné s procentem uvolněných dívek. Vzhledem k neúasti uvolněných studentů na hodinách tělesné výchovy tyto studenty nepoítám jako relevantní součástí výzkumného souboru (neúčastnili se dotazníkového účastní). Pokud ve výzkumu uvážuji pouze cvičící studenty (189 studentů z celkového počtu 256 studentů, tedy 73,9%), lze konstatovat, že účastnilo 71,4% chlapců a

⁷¹ Tato kapitola čerpá z dat získaných dotazníkovým účastním (1. a 2. otázka dotazníku zjišťující pohlaví respondentů a ročník, který navštíví) a rovněž z dat poskytnutých SOTMKaví hory.

72,7% dívek, tedy 72,5% student z celkového počtu 189 cvičících student. Zbytek student nebyl v rozhodné době na hodinách tělesné výchovy přítomen.

Výzkumu se zúčastnili studenti ze všech ročníků a třídy. Jednalo se o třídy I. ročníku (S1A, S1B, S1C), dvě třídy II. ročníku (S2A, S2B), dvě třídy III. ročníku (S3A, S3B) a třídy IV. ročníku. Rozvrstvení student napří ročníky ukazují grafy 2 a 3.

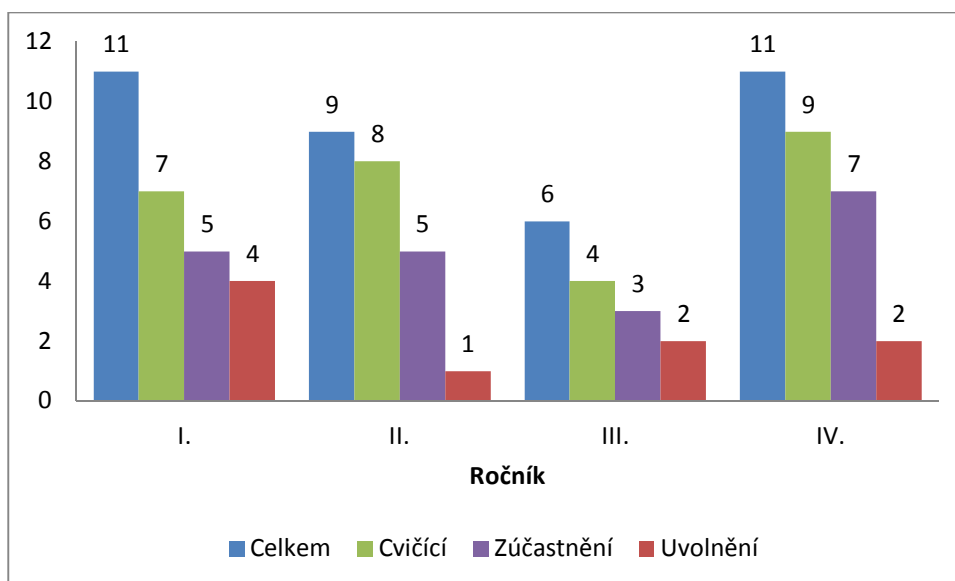

Graf 2 Rozvrstvení dívek napří ročníky

Z grafu 2 vidíme, že významně roste množství uvolněných studentek. Zatímco v prvním ročníku je uvolněno 8,7% z nich (6 studentek), ve druhém je to již 18,8% studentek (9 studentek), ve třetím 30,6% studentek (15 studentek) a ve čtvrtém dokonce 52,8% studentek (celkem 28 studentek). Studentky SOTMKaví hory tak potvrzují rostoucí trend v uvolnění student z hodin tělesné výchovy.

Ze studentek, které nemají uvolnění z hodin tělesné výchovy, nebylo na rozhodné hodin přítomno 31,9% studentek I. ročníku (22 studentek), 45,9% studentek II. ročníku (22 studentek), 51,0% studentek III. ročníku (25 studentek) a 62,3% studentek IV. ročníku (33 studentek). U dívek tedy můžeme konstatovat rostoucí tendenci v omlouvání z hodin tělesné výchovy, která může vedle případné nemocnosti studentek souviset i s menší oblibou předmětu tělesná výchova a tedy se záměrným vyhýbáním se tomuto předmětu.

Se situací chlapců seznamuje graf 3.

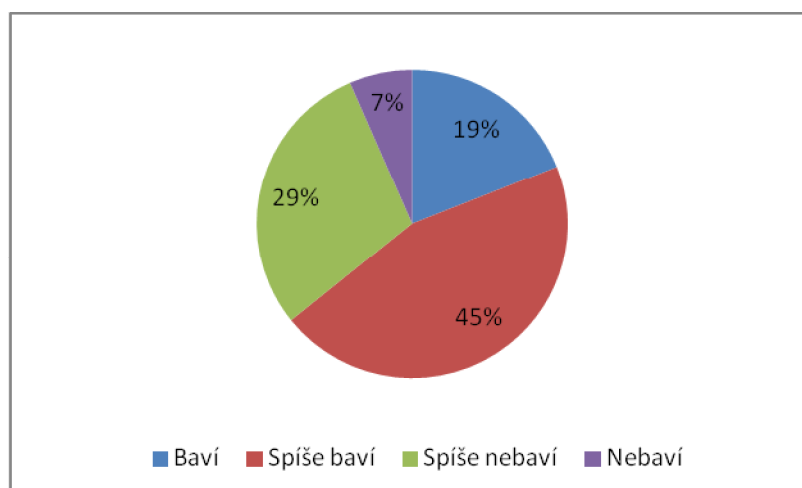
Graf 3 Rozvrstvení chlapců napří ročníky

Rostoucí trend v uvolňování, který vykazují dívky, se u chlapců nepotvrzuje. Zatímco v I. ročníku je uvolněno 36,4% studentů (4 studenti), ve II. ročníku je uvolněno 11,1% studentů (1 student), ve III. ročníku 33,3% studentů (2 studenti) a ve IV. ročníku 18,2% studentů (2 studenti).

Co se týče absence chlapců v rozhodných hodinách, v I. ročníku nebylo na hodin přítomno 54,5% studentů (6 studentů), ve II. ročníku 44,4% studentů (4 studenti), ve III. ročníku 50% studentů (3 studenti) a ve IV. ročníku 36,4% studentů (4 studenti). Ani v neúasti na hodinách tělesné výchovy se tedy u chlapců rostoucí tendence nevyskytuje. Vysoká procenta mflame vysv tít celkov nířím po tem chlapců na kole.

6.2 Obliba p edm tu t lesná výchova

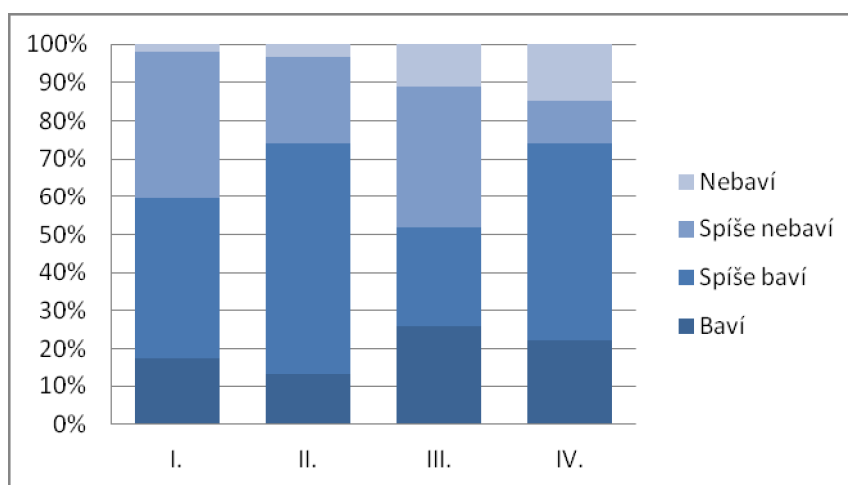
V otázce . 3 m li studenti odpovídat na otázku: šBaví t p edm t t lesná výchova?ě. Na výběr m li ze ty možností, šanoě, šspí-e anoě, šspí-e neě a šneě.

Graf 4 Celková obliba p edm tu t lesná výchova

Z celkového po tu 137 respondent t lesná výchova baví i spíše baví 64% z nich (88 student). Zbýlých 36% student (49 student) t lesná výchova spíše i zcela nebaví.

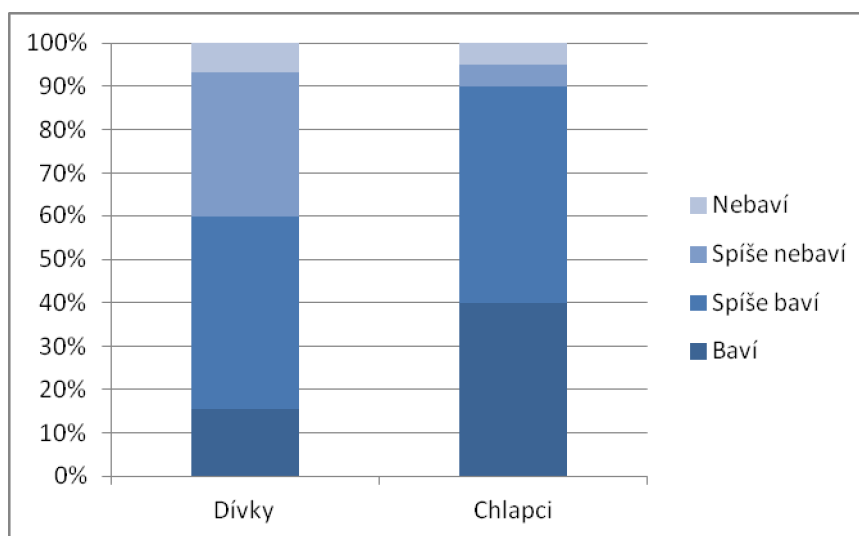
Zajímavá je prom nlivost oblby p edm tu nap í ro níky.

Graf 5 Obliba p edm tu t lesná výchova nap í ro níky

Z grafu . 5 vidíme, fle zatímco v t-ina hodnot nap í ro níky kolísá, jasn se zvy-uje procento student , které t lesná výchova jednozna n nebaví. Vzhledem k zam ení dotazníku a práce ale nem fleme spolehliv stanovit p í iny tohoto nár stu (zda je závislý pouze na v ku, nebo i jiných faktorech, na p íklad na náplni hodin i osob u itele).

Jak se li-í obliba p edm tu t lesná výchova mezi pohlavími, ukazuje graf . 6.

Graf 6 Obliba p edm tu TV podle pohlaví

Z grafu . 6 vidíme, že obliba p edm tu t lesná výchova je dle p vodních o ekávání jednozna n vy—í u chlapc eflí u dívek. Zatímco 90% student uvádí, že je t lesná výchova zcela nebo áste n baví, stejné odpov di uvádí jen 60% studentek. P iblífn stejné procento dívek a chlapc uvádí, že je t lesná výchova zcela nebaví (6,8% student a 5% studentek): velký rozdíl naopak pozorujeme u odpov di špí-e nebaví, kterou za-krtilo 33,3% studentek a jen 5% student .

6.3 Oblíbené aktivity v hodinách TV

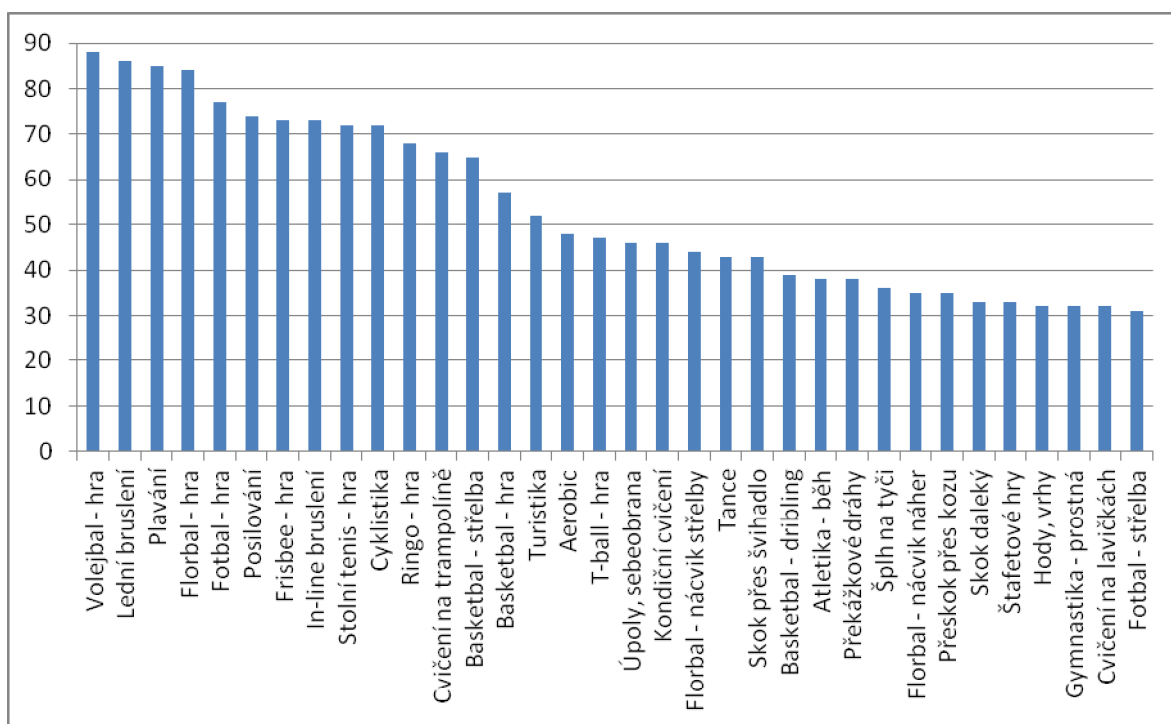
Ve tvrté otázce byli respondenti dotazováni, jaké aktivity je nejvíce baví (pop ípad by je nejvíce bavily) p i hodinách t lesné výchovy. Na výb r m li celkem 69 konkrétních inností a ve volném poli mohli doplnit i zcela jiné innosti, o které by m li zájem.

Jednotlivé innosti byly rozd leny do n kolika kategorií podle sportovních odv tví a uvaflována byla jak pr pravná cvi ení, tak komplexní sportovní innost. Respondenti m li na výb r z následujících inností:

1. atletika ó atletická abeceda, nácvik start , b hání, skok vysoký, skok daleký, vrhy a hody;
2. volejbal ó nácvik techniky úder , nácvik herních kombinací, hra, seznamování se s pravidly;

3. basketbal o nácvik driblingu, nácvik nahrávek, nácvik dvojtaktu, nácvik herních kombinací, střelba na koš, hra, seznamování se s pravidly;
4. fotbal o nácvik nahrávek, nácvik střelby, nácvik chytání (brankář), nácvik herních dovedností, hra, seznamování se s pravidly;
5. florbal o nácvik nahrávek, nácvik střelby, nácvik chytání (brankář), nácvik herních kombinací, hra, seznamování se s pravidly;
6. stolní tenis o nácvik úderů, hra, seznamování se s pravidly;
7. frisbee o nácvik nahrávek a chytání, hra, seznamování se s pravidly;
8. ringo o nácvik nahrávek a chytání, hra, seznamování se s pravidly;
9. T-ball o nácvik nahrávek a chytání, nácvik odpalování, nácvik herních kombinací, hra, seznamování se s pravidly;
10. cvičení na hudbu o aerobic, klasické a latinskoamerické tance;
11. gymnastika o přeskok přes kožu, cvičení na kladině, cvičení na trampolíně, cvičení na hrazdách, prostná cvičení, cvičení na kružících, přelézání na laně, přelézání na tyčích, skákání přes vřehadlo, gymnastická prvky, cvičení na lavicích;
12. další nezajímavé činnosti o lední bruslení, in-line bruslení, cyklistika, turistika, nordic walking, orientační běh, plavání, tafetové hry ve družstvech, úpoly a základy sebeobrany, posilování, kondiční cvičení, parkátrkové dráhy, první pomoc;
13. jiné o kde mohli studenti upravit další aktivity dle oblíbenosti.

Tato otázka může sloužit jako doporučení pro učitele TV, které činnosti považovat za více než jiné, a kterými činnostmi by bylo možné vzbudit zájem studentů o tělesnou výchovu. Výsledky mohou rovněž poukázat na vhodné zaměření nepovinných sportovních her, které by oslovilo co nejvíce studentů.

Graf 7 Oblíbené aktivity v hodinách TV

Z grafu 7 vidíme, že studenti upřednostují samotnou hru před právními cvičeními. Pravděpodobně se tedy spokojí se základními dovednostmi a znalostmi pravidel, které jim umožní hrát hru na základní úrovni a se základními pravidly. Všechny tyto hry se tak umístily na první desítku. Zajímavé je, že nácvik střelby v basketbalu se umístil před samotnou hrou: můžeme se domnívat, že pro část respondentů, především dívek, se jedná o šňehovou variantu hry, a uhlavě formě právní střelby na koši oblíbené aktivity na krále.

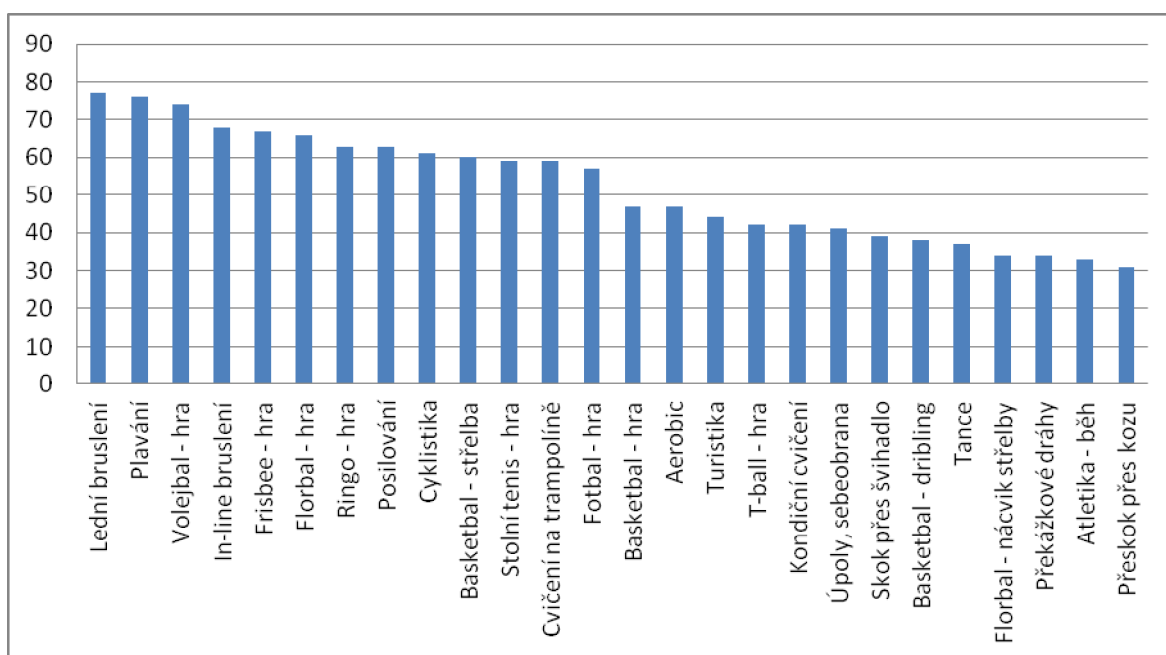
Z aktivit mimo běžné sportovní hry respondenti nejčastěji zažili lední bruslení, plavání, posilování, in-line bruslení, cyklistiku, cvičení na trampolíně a turistiku. Jedná se o aktivity, které studenti podle dotazníku nejčastěji praktikují i ve svém volném čase. Vidíme, že do popředí se dostávají aktivity propagované jako přínosné pro zpevnění a formování postavy, především plavání, posilování, in-line bruslení a cvičení na trampolíně.

Podle volby oblíbené aktivity se dá usoudit, že největší zájem by byl veškerý o zájmový trénink zaměřený na volejbal, florbal a fotbal. Zajímavé proto bude porovnání se zpracováním výsledků otázky 10, kde měli studenti specifikovat právě zaměření kroužku, o který by měli zájem. Rovněž vidíme, že velký zájem je o lední bruslení a

plavání, tedy aktivity, které se vzhledem k délce hodin t fiko za azují do b fné nápln hodin t lesné výchovy (návaznost na výuku dal-ích p edm t , dostupnost speciálních sportovi- apod.). Vzhledem k velkému zájmu o tyto dv sportovní aktivity by se proto mohly stát náplní zájmového t locviku, tedy kroufku plavání a kroufku ledního bruslení.

Graf . 7 rovn fl dává za pravdu trendu v historické prom n nápln hodin t lesné výchovy. Prostná, po adová a vojenská cvi ení, která d íve tvo ily hlavní nápl hodin t locviku, postupn ustupovala do pozadí a nechávala v t-í prostor sportovním a pohybovým hrám a celkov dynamit j-ím obsah m. Podle oblíbenosti jednotlivých aktivit m flme íct, fl se tato zm na odehrála v souladu s preferencemi (dne-ních) student a za azení t chto aktivit m fl pomoci získat pro pravidelnou pohybovou ínnost více student .

Jak se li-í obliba jednotlivých aktivit podle pohlaví, ukazují grafy 8 a 9.

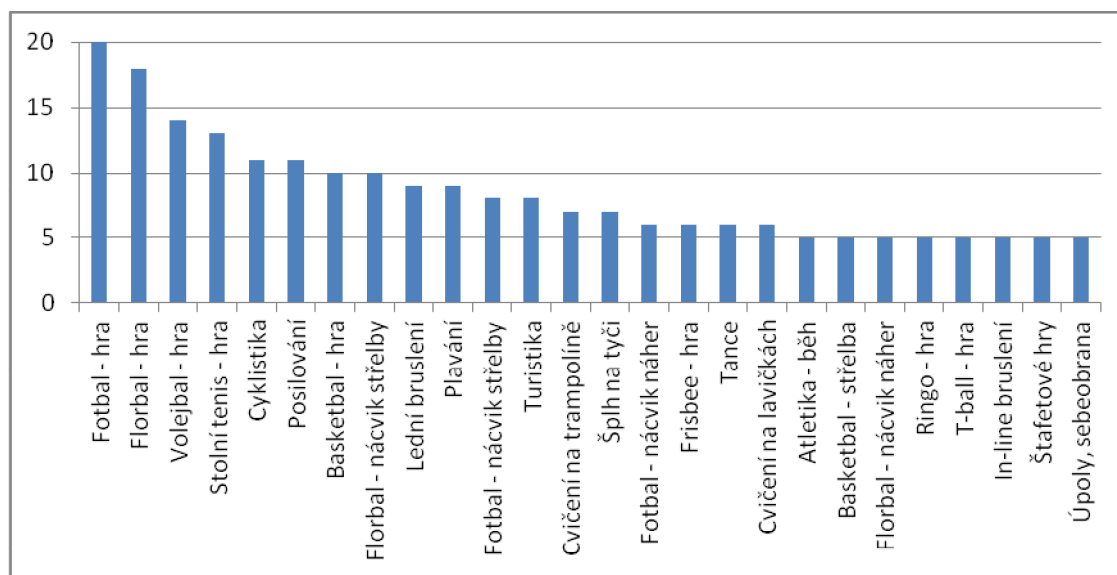
Graf 8 Oblíbené aktivity dívek v hodinách TV

Graf . 8 ukazuje, fl mezi dívkami je velký zájem o aktivity, které jsou o hodinách t lesné výchovy na st edních -kolách spí-e neobvyklé a vzhledem k rozvrhu hodin asto obtífln za aditelné. Jedná se p edev-ím o lední bruslení, plavání, in-line bruslení a cyklistiku. Vedle t chto pro -kolní prost edí spí-e netradi ních sport mají dívky zájem p edev-ím o volejbal, frisbee, florbal a ringo a p ed nácvikem herních dovedností a seznamováním se

s pravidly up ednost ují samotnou hru. Zájem je rovn flo basketbal, av-ak u této sportovní hry dívky up ednost ují st elbu na ko-p ed samotnou hrou.

Velice vysoko se v tabulce oblíbenosti jednotlivých aktivit umis uje rovn fl posilování. Tento fakt koresponduje s v kem studentek: snaží se dbát o svou postavu a vypadat dob e.

Oblibu herních inností u chlapc ukazuje graf . 9.

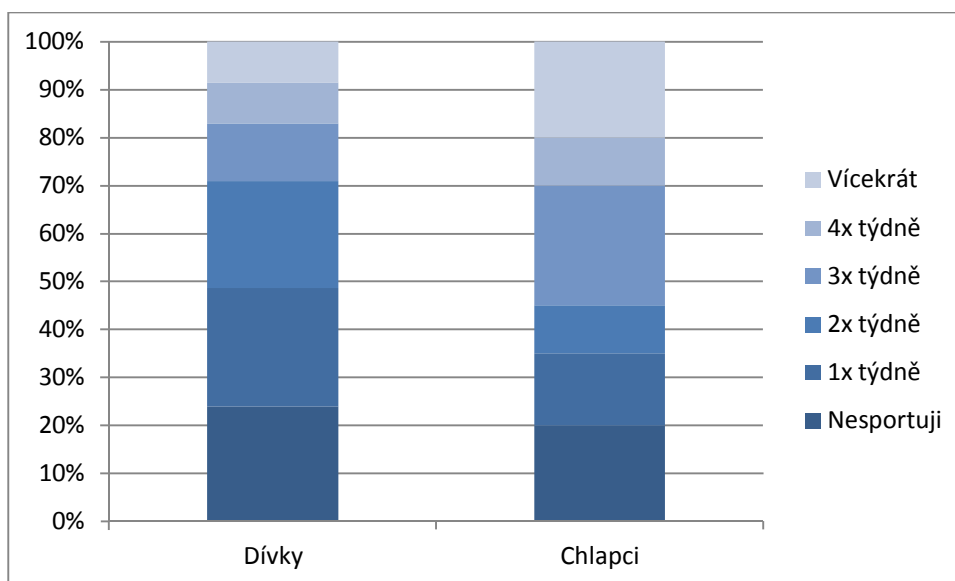

Graf 9 Oblíbené aktivity chlapc v hodinách TV

Z grafu . 9 vidíme, fle co do oblíbenosti u chlapc jasn p evaflují herní innosti ó fotbal, florbal, volejbal a stolní tenis. Polovina student ozna ila rovn fl basketbal a nácvik st elby ve florbalu. Podobn jako dívky, chlapci up ednost ují hru p ed nácvikem herních kombinací, technikou a seznamováním se s pravidly. Vysoký skór získala rovn fl cyklistika a posilování.

6.4 Sportovní innost ve volném ase

V otázce . 5 respondenti odpovídali na otázku, jak ásto sportují mimo hodiny t lesné výchovy. Na výb r m li celkem z-esti mořností: šmimo -kolu nespportují, š1x týdn ō, š2x týdn ō, š3x týdn ō, š4x týdn ō a švíceō. U kařdē z mořností m li respondenti up esnit, jakou sportovní innost provozují, a as, který danou inností v pr m ru stráví. Studenti, kte í za-křtli první mořnost, m li up esnit, pro ve svém volném ase nespportují.

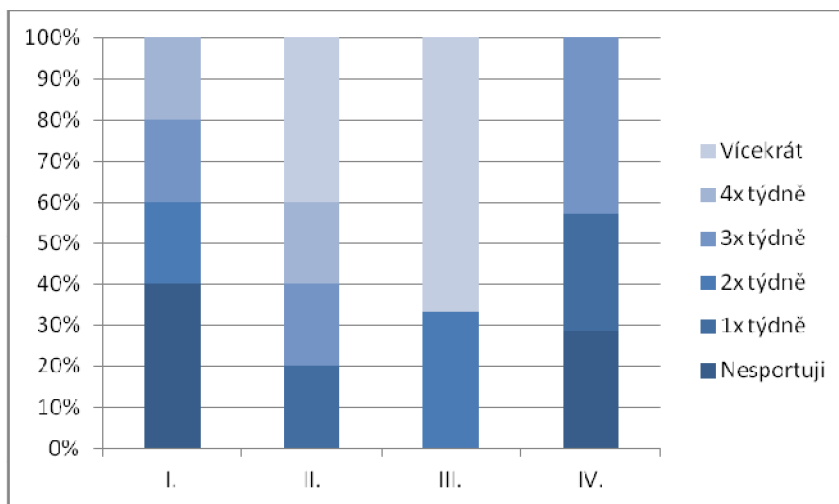
Graf 10 Sportovníinnost studentů ve volném čase

Z grafu . 10 vidíme, že pravidelnou mimo-kolní sportovníinností (3x týdně a více) vykazují více chlapci než dívky: 55% chlapců (11 studentů) sportuje mimo-kolně alespoňtíkrát týdně, zatímco stejnou sportovníinností vykazují jen 29,1% dívek (34 studentek). Velice podobné je potom procento studentek a studentů, kteří nesportují ve svém volném čase: 20% chlapců (4 studenti) a 23,9% dívek (28 studentek).

Studenti mohli rovněž uvést, kterýminností se věnují (uvést mohli více možností). Nejvíce chlapců, 40% (celkem 8 studentů), uvedlo, že se věnuje posilování. 20% studentů (4 chlapci) se potom věnují různým formám bojového umění (capoeira, thajbox, box, taekwondo). Běháním a tancem vyplňuje svůj volný čas 10% studentů (shodně vřdy 2 chlapci). Další jmenovanéinnosti byly chůze, cyklistika, in-line bruslení, florbal a vodní pólo.

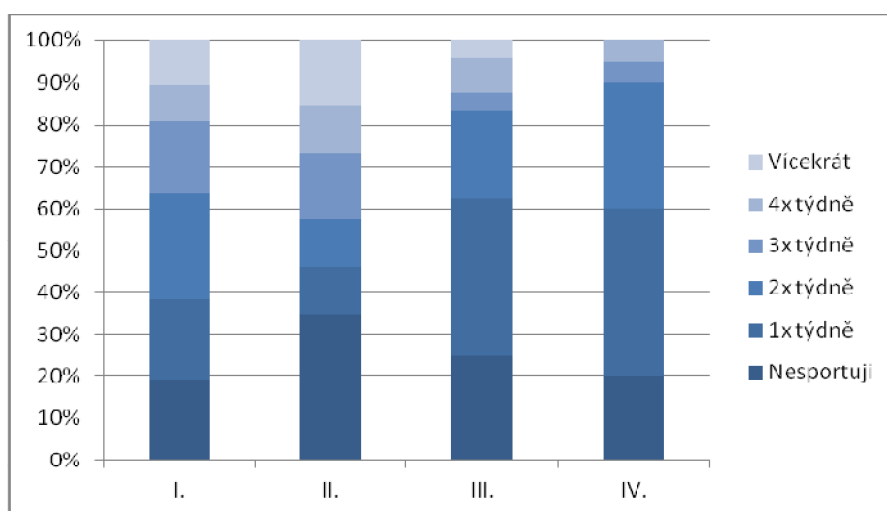
Co se týká dívek, nejvíce z nich uvádělo různé formy posilování (ať už doma i ve fitness centru, například kruhový trénink i Nike Training Club): tuto sportovníinností uvedlo celkem 41,9% studentek (49 dívek). Na druhém místě se mezi volnočasovými aktivitami umístily různé formy tancování a cvičení na hudbu (street dance, zumba, standardní tance, latinsko-americké tance, disco dance, twerk, aerobic, pole dance, aerial hoop and silk, hip-hop), které navřtávají celkem 18,8% studentek (22 dívek). Na třetím místě figuruje běh,

který uvedlo 15,4% studentek (celkem 18 dívek). Objevovaly se rovněž různé druhy bojových sportů (na příklad MMA, kickbox a judo), plavání, cyklistika, basketbal aj.

Graf 11 Sportovníinnost chlapců ve volném čase

Na grafu 11 vidíme rozvržení studentů napříč ročníky a frekvenci jejich volnočasové sportovníinnosti. Nepotvrdil se žádný vývojový trend: zatímco v I. ročníku vůbec nesportuje 40% studentů (2 chlapci) a ve IV. ročníku 28,6% studentů (rovněž 2 studenti), ve II. a III. ročníku tuto volbu nezakrtil ani jeden student. Opakující se tendence se projevila u možnosti švýceř: více než 4x týdně sportuje 40% studentů II. ročníku (2 studenti) a 66,7% studentů III. ročníku (rovněž pouze 2 studenti). Z I. a IV. ročníku volbu švýceř nezakrtil ani jeden student.

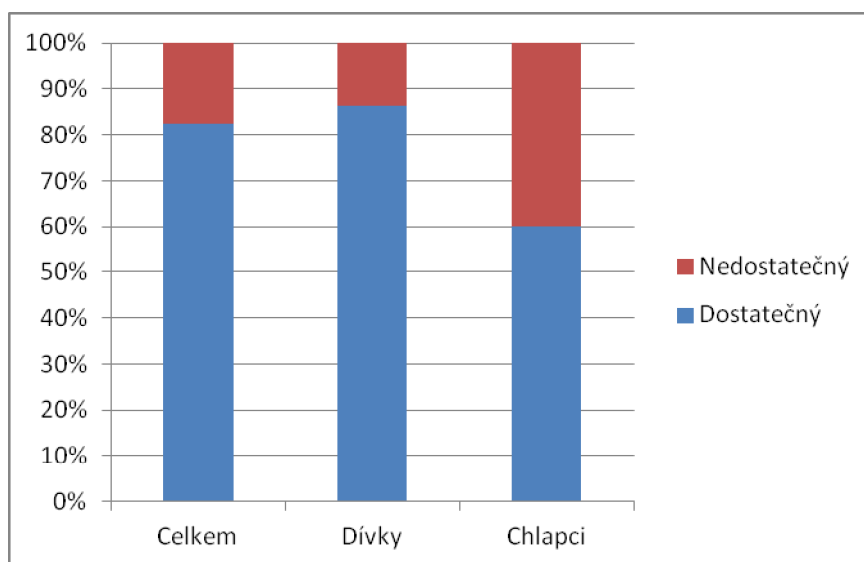
Graf 12 Sportovníinnost dívek ve volném čase

Ani u dívek nemáme pozorovat žádný lineární trend, nicméně z grafu . 12 vidíme, že pravidelně (3x týdně a více) sportují dívky i v I. a II. ročníku, nejlépe v ročníku III. a IV. V I. ročníku do kategorie dívek sportujících 3 a vícekrát týdně spadá 36,2% studentek (17 dívek) a ve II. ročníku 42,3% studentek (11 dívek), zatímco ve III. ročníku je to již jen 16,7% dívek (4 studentky) a ve IV. ročníku 10% dívek (2 studentky, přičemž ani jedna nezakrtila možnost švícet).

Procento dívek, které nesportují ve svém volném čase vůbec, je nejvyšší ve II. ročníku, a se zvyšujícím věkem klesá na přibližně stejnou úroveň jako v ročníku I. (19,1% dívek v I. ročníku a 20% dívek v ročníku IV., které nesportují vůbec).

6.5 Počet hodin tělesné výchovy

V otázce . 6 se respondenti mohli vyjádřit, zda se jim zdá počet hodin tělesné výchovy dostatečný či nedostatečný, případně navrhnout počet hodin, který by se jim zdál dostatečný (otázka . 7). Rovněž mohli upřesnit, zda jim více vyhovuje současná schéma výuky TV 1x týdně 90 minut, nebo zda by upřednostnili schéma 2x týdně 45 minut či jiné (otázka . 8).

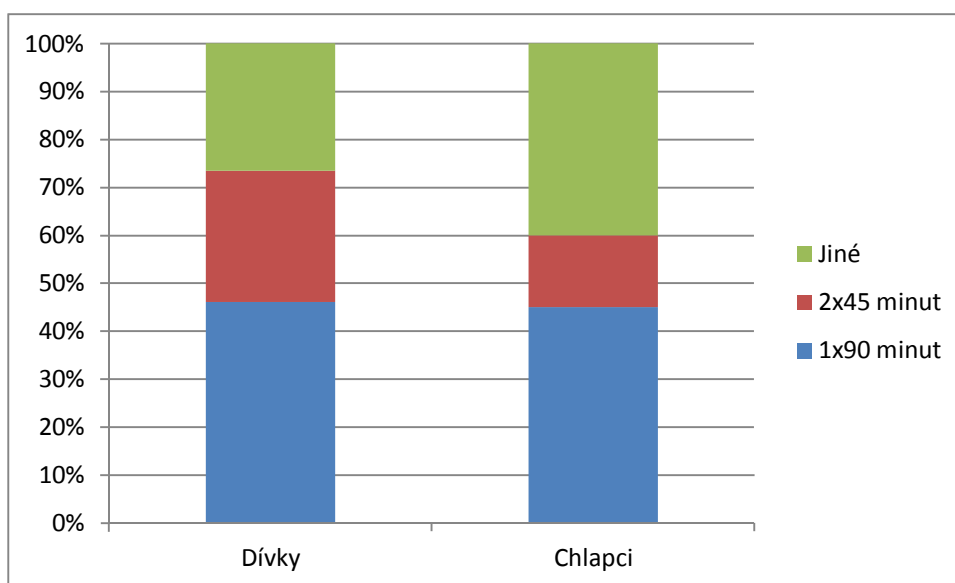
Graf 13 Dostatečnost počtu hodin tělesné výchovy

Z grafu . 13 vidíme, že chlapci se po počet hodin tělesné výchovy zdá daleko častěji nedostatečný než dívkám: tuto volbu označilo 40% studentů (8 chlapců) a jen 13,7% studentek (16 dívek).

Zajímavé také je, že část studentů, kterým se zdá po et hodin t locviku dostatečný, navrhovala v otázce . 7 snížení jeho hodinové dotace pouze na jednu hodinu týdn ; konkrétně se jednalo o 14 studentek (tedy 12,0% dívek). Jedna studentka IV. ro níku dokonce uvedla, že by t lesná výchova nem la být v posledním ro níku –koly vzhledem k jejímu zam ění v bec vyu ována.

Nejvíce studentek, které považují po et hodin t locviku za nedostatečný, navrhuje jeho rozšíření celkem na 4 hodiny týdn . Tuto možnost uvedlo celkem 10 studentek, p i emfl 6 z nich doporu uje vyu ovat TV v rozsahu 2x 90 minut, zbylé 4 studentky doporu ují rozsah 4x 45 minut. ty ikrát bylo doporu eno navýšení po tu hodin na 3 hodiny týdn . Po jedné studentce potom doporu ilo 6 hodin týdn a 10 hodin týdn .

Rozšíření na ty i hodiny týdn doporu ovalo i nejvíce chlapc nespokojených s aktuální hodinovou dotací p edm tu. Pro tuto volbu se vyjád ilo celkem 5 student (t i z nich doporu ovali rozložení 2x 90min, dva z nich rozložení 4x 45 minut). Dva studenti potom doporu ovali navýšení hodinové dotace na 5 hodin týdn , jeden na 3 hodiny týdn .

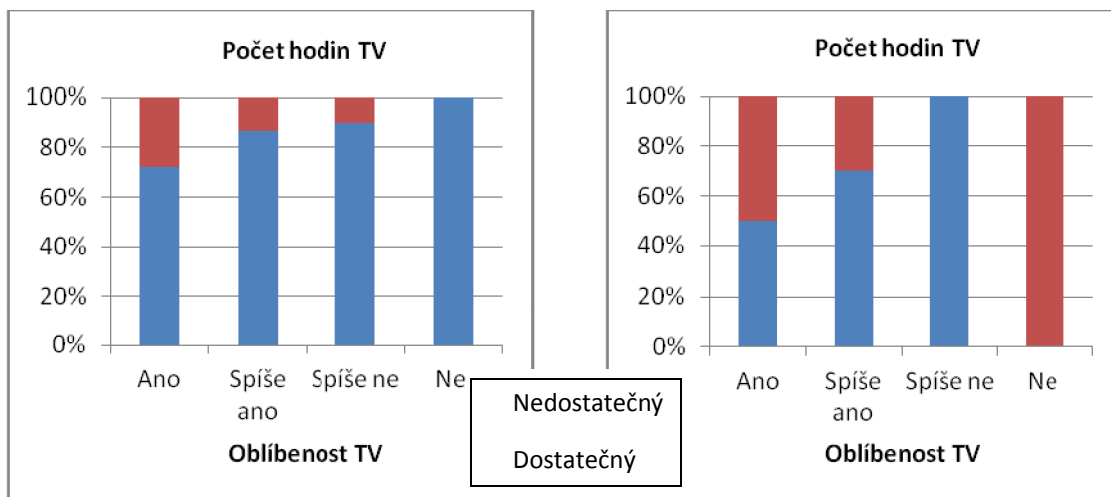

Graf 14 Hodinové schéma p edm tu t lesná výchova

Na grafu . 14 vidíme, že ze studentů, kteří jsou spokojeni s aktuální hodinovou dotací p edm tu t lesná výchova, v t-ina up ednost uje nyn j-í schéma výuky, tedy 1x týdn 90 minut t lesné výchovy: u dívek je to 46,2% (proti 27,4%, které by up ednostnily schéma 2x 45 minut), u chlapc 45% (proti 15% up ednost ujícím rozvržení 2x 45 minut). Motiv

mohou být různé. Schéma 1x 90min jednoznačně umožní uje lepší vysvětlení a procvičení navičovaných dovedností. Zároveň ale musíme připustit, že možným vysvětlením může být i to, že studenti mají rádi šedýtož jediným tlocvikem za týden.

Co se po tu hodin týče, je rovněž zajímavé porovnat jejich počet, respektive to, zda se jeví jako dostatečný i nedostatečný, s celkovou oblíbeností pedagogické tlesné výchovy.

Graf 15 Vztah oblíbenosti TV a počet hodin u dívek Graf 16 Vztah oblíbenosti TV a počet hodin u chlapců

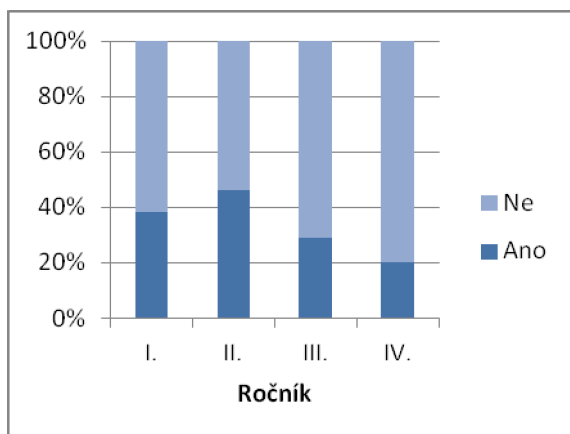
Z grafů 15 a 16 vidíme, jak jednotlivé skupiny studentů podle oblíbenosti hodnotí dostatečnost pedagogické tlesné výchovy. U dívek vidíme jasnou tendenci, že čím nižší oblíbenost tlocviku, tím vyšší ji hodnotí počet hodin jako dostatečný. Zatímco pouze 72,2% dívek, které zaškrtly, že je tlesná výchova baví, uvedlo, že se jim zdá počet hodin dostatečný, stejnou volbu uvedlo 100% dívek, které tlesná výchova nebaví.

Podobná tendence je viditelná i u chlapců, avšak s jedinou výjimkou studenta, který uvedl, že je tlesná výchova nebaví (1 student). Tento student uvedl, že ho tlesná výchova nebaví, počet hodin přesto považuje za dostatečný. Můžeme se proto domnívat, že tomuto studentovi nevadí samotný pedagogický obsah, ale nezábavnou sledává především jeho náplň, kterou by rád inovoval. Pokud by ho totiž nebavila tlesná výchova jako taková, můžeme se domnívat, že by počet hodin TV klasifikoval jako dostatečný.

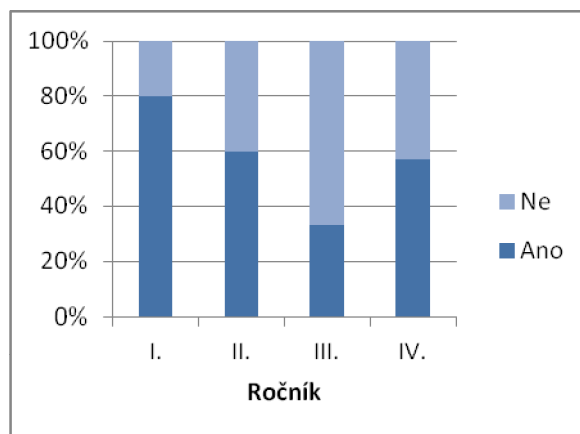
Do dalšího vyhodnocování lze předpokládat, že o nepovinné sportovní hry budou mít největší zájem studenti, kteří hodnotí tlesnou výchovu jako oblíbenou i spíše oblíbenou a zároveň považují počet hodin tlesné výchovy za dostatečný.

6.6 Zájem o nepovinné sportovní hry

V deváté otázce respondenti odpovídali, zda by měli zájem o nepovinný předmět sportovních her (SHN), pokud by ho škola nabídla. Odpovědi jsou znázorněny v grafech 17 a 18.

Graf 17 Zájem dívek o SHN

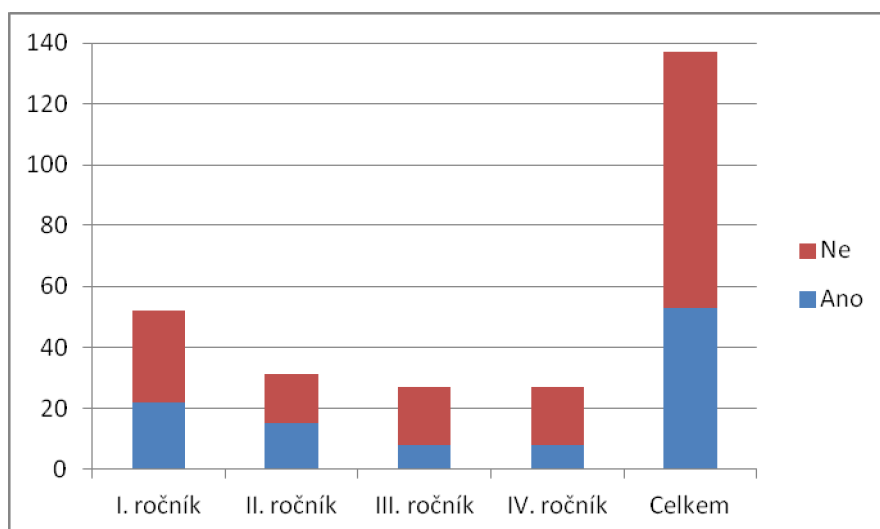

Graf 18 Zájem chlapců o SHN

Z grafu 18 vidíme, že nejvíce mají o zájmový předmět zájem chlapci z I. ročníku (80,0%): vývojová tendence jejich zájmu je klesající, i když ve IV. ročníku se zájem o nepovinné sportovní hry navrací přibližně na úroveň zájmu v II. ročníku (57,1% ve IV. ročníku a 60,0% ve II. ročníku). Nejmenší zájem o nepovinný předmět je v ročníku III. (33,3%).

V porovnání graf 17 a 18 vidíme, že zájem chlapců o zájmovou tělesnou výchovu významně převyšuje zájem dívek. Jedinou výjimkou tvoří III. ročník, kde zájem dívek o nepovinné sportovní hry dosahuje 29,2% a zájem chlapců činí 33,3%. Nejvyšší zájem potom dívky vykazují ve II. ročníku, 46,2% (oproti zájmu chlapců v I. ročníku, který činí 80%). Dívky tedy vykazují s narůstajícím věkem menší zájem o nepovinný předmět (s výjimkou II. ročníku).

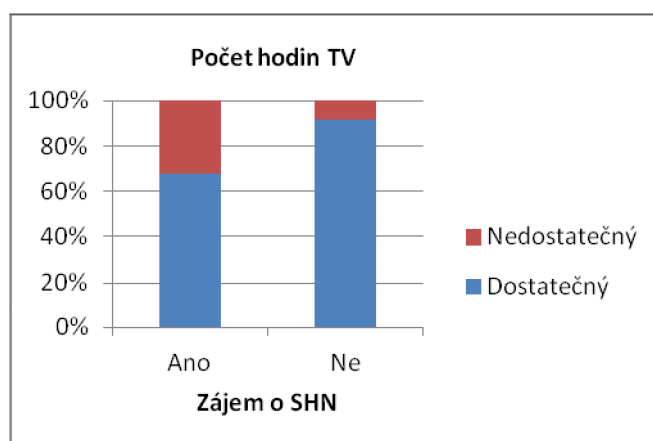
Následující graf ukazuje zájem o nepovinné sportovní hry v absolutních číslech.

Graf 19 Zájem o SHN v absolutních číslech

Graf . 19 nás seznamuje s celkovými počty studentů majícími zájem o nepovinné sportovní hry. Z I. ročníku je to 22 studentů (18 dívek a 4 chlapci), z II. ročníku 15 studentů (12 dívek a 3 chlapci), z III. ročníku 8 studentů (7 dívek a 1 chlapec) a z IV. ročníku rovněž 8 studentů (4 dívky a 4 chlapci). V souhrnu má o nepovinné sportovní hry zájem 53 studentů, 12 chlapců a 41 dívek, tedy množství, které by dostatečně naplnilo dvě skupiny sportovních her.

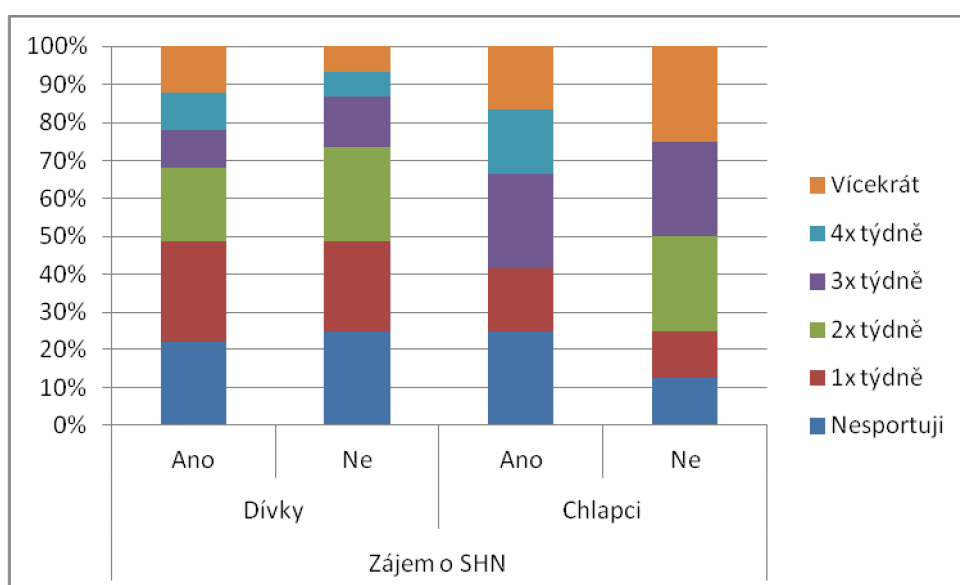
Můžeme předpokládat, že zájem studentů o zájmový tělocvič bude ovlivněn rovněž konkrétním zaměřením předmětu. Které kroužky by byly u žáků nejoblíbenější, mapuje otázka . 10 (viz kap. 6.7).

Graf 20 Vztah zájmu o SHN a počet hodin TV

Z grafu číslo 20 vidíme, že podle předpokladů s klesajícím zájmem o nepovinné sportovní hry klesá i počet studentů, kteří hodnotí hodinovou dotaci povinné tělesné výchovy jako nedostatečnou. Projevuje se tedy mírná snaha studentů kompenzovat domněle nedostatečný počet hodin tělesné výchovy. Zároveň ale platí, že většina studentů po et hodin tělocviku hodnotí jako dostatečný.

Vztah zájmu o nepovinné sportovní hry a pravidelnosti mimoškolní sportovní činnosti nám ukazuje následující graf.

Graf 21 Vztah mezi mimoškolní sportovní činností a zájmem o SHN

S faktem, že ve svém volném čase pravidelně nesportuje nadpoloviční většina dívek, nás seznámil již graf číslo 10. Graf číslo 21 nám navíc ukazuje, že dívky pravidelně sportující (sportující 3 a vícekrát týdně) se účastí do skupiny mající o nepovinné sportovní hry zájem: z dívek, které o SHN projevily zájem, jich 31,7% uvádí, že sportuje alespoň 3x týdně, zatímco z dívek, které o SHN zájem nemají, jich stejně pravidelně sportuje jen 26,3%. Tento trend vyvrací předpoklad autorky práce, že studenti, kteří již pravidelně sportují, o nepovinný tělocvik navíc zájem mít stejně nebudou.

Dívky, které doposud ve svém volném čase vůbec nesportují, nebo sportují narázově jen 1x týdně, se rozptýlily rovnoměrně mezi skupinu, která o SHN má zájem, a skupinu, která o SHN zájem nejeví.

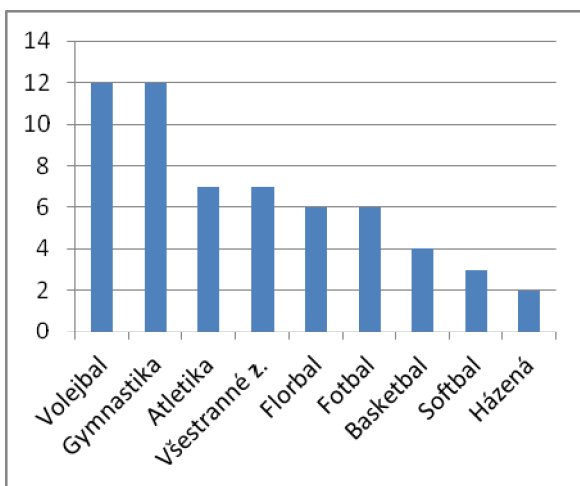
Podobná tendence jako u pravidelně sportujících dívek se projevila u chlapců. Studenti mající zájem o nepovinný tělocvik navíc jsou z 58,3% tvořeni chlapci i dívkami sportujícími. Ze skupiny, která o SHN zájem nejeví, je potom pravidelně sportujících 50%. Chlapci, kteří ve svém volném čase necvičí vůbec, jsou pouze 1x týdně, tvoří 41,7% skupiny jevící zájem o zájmový tělocvik a 25% skupiny, která o nepovinné sportovní hry zájem jeví.

6.7 Zaměření nepovinných sportovních her

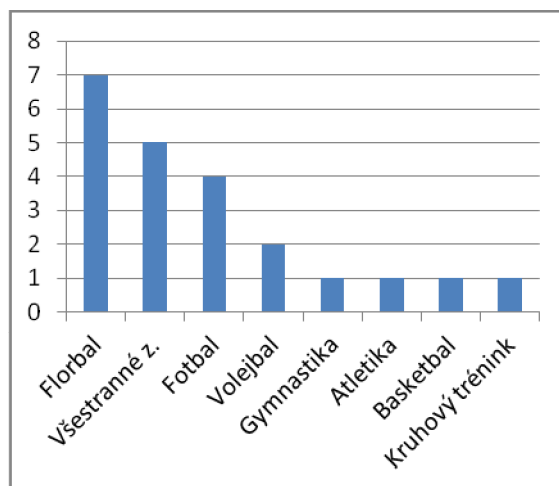
V otázce 10 měli studenti, kteří projeví zájem o nepovinné sportovní hry, uvést, o jaké zaměření předmětu by měli zájem. Na výběr měli celkem z osmi možností, přičemž zaškrtnout mohli nejvýše tři z nich. V osmé možnosti mohli upesnit zcela jiné zaměření, které neuvážovalo předchozích 7 možností. Studenti volili mezi:

1. gymnastickým kroužkem,
2. atletickým kroužkem,
3. basketbalovým kroužkem,
4. volejbalovým kroužkem,
5. florbalovým kroužkem,
6. fotbalovým kroužkem,
7. v-estranně zaměřeným kroužkem se střídáním činností (např. jednou volejbal, jednou basketbal atd.)
8. jiným kroužkem (kde studenti měli konkretizovat svůj zájem).

Následující dva grafy ukazují zájmové zaměření dívek a chlapců.

Graf 22 Zájmové zaměření SHN u dívek

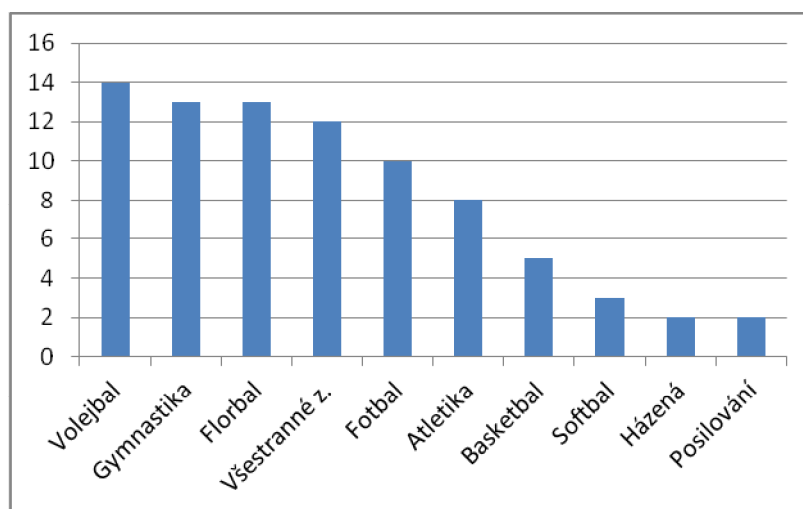

Graf 23 Zájmové zaměření SHN u chlapců

Z grafu . 22 vidíme, že největší zájem je mezi dívkami o volejbal a gymnastiku, které zahrntlo pokaždé 12 dívek (ze 41 dívek, které mají zájem o nepovinné sportovní hry). Po sedmi zájemkyních získala atletika a všestranné zaměření p edem t. V kolonce šjině 3 studentky uvedly softbal a 2 studentky házenou. Dv studentky uvedly rovn fl jízdu na koni a snowboarding, které by v ak byly z organiza ních d vod jen t flko realizovatelné. Po jedné studentce si získaly i ringo, posilování, základy sebeobrany a badminton.

Mezi chlapci se největšímu zájmu t í florbalové zaměření, které zahrntlo celkem 7 student (ze 12 chlapc , kte í mají o nepovinné sportovní hry zájem). P t chlapc vybralo všestranné zaměření, dal í 4 fotbal. Jeden chlapec navrhl vlastní nápl p edem tu, a to kruhový trénink.

Se souhrnnou situací seznamuje graf . 24.

Graf 24 Zájmové zaměření o SHN

Jak ukazuje graf . 24, nejvyšší absolutní zájem je o volejbalové zaměření (14 studentů), gymnastiku a florbal (vždy po 13 studentech) a dále o sportovní hry všestranného zaměření (12 studentů).

Zajímavé je rovněž porovnání grafů . 22, 23 a 24 s grafy . 7, 8 a 9 (kap. 6.3), které mapují oblíbené aktivity v volných hodinách tělesné výchovy (otázka . 4 dotazníku).

Upravenost zaměření nepovinných sportovních her u dívek kopíruje schéma oblíbených činností, které by studentky rády o hodinách tělocviku dělaly. Volejbal, který je nejčastěji voleným zaměřením, studentky volily jako 3. nejčastěji oblíbenou náplň hodin TV (po ledním bruslení a plavání). Těmito nejčastějšími zaměřeními SHN, florbalové, odpovídá 6. nejoblíbenější aktivitě hodin TV, florbalu. Na prvních příčkách oblíbených aktivit se objevoval rovněž fotbal, basketbal a T-ball (právní hra pro softbal), tedy sporty, o nichž by měly dívky zájem i v nepovinných sportovních hrách.

V porovnání s oblíbenými činnostmi v hodinách TV se jako překvapivé zdají být volby gymnastického (1. místo) a atletického kroužku (2. místo). Jedinými gymnastickými činnostmi, které se díky své oblíbenosti dostaly do grafu mapujícího oblíbené sportovní činnosti povinného tělocviku dívek, byly skok přes vřehadlo a přeskok přes kozu, které byly 20. a 26. nejoblíbenějšími aktivitami. Jedinou atletickou disciplínou, která se dostala do tabulky oblíbenosti sportovních činností, byl běh, který byl 25. nejoblíbenější činností.

Schéma preferovaného zaměření nepovinných sportovních her dle chlapců rovněž do jisté míry kopíruje jejich oblíbenost z hodin povinné tělesné výchovy. V obou případech je na 3. místě volejbal, respektive volejbalový kroužek. Fotbal, který je nejoblíbenější aktivitou hodin povinné tělesné výchovy, je druhým nejvíce preferovaným zaměřením SHN. Nejčastěji voleným zájmovým tělocvikem je potom mezi chlapci florbal, druhá nejoblíbenější aktivita hodin povinné TV.

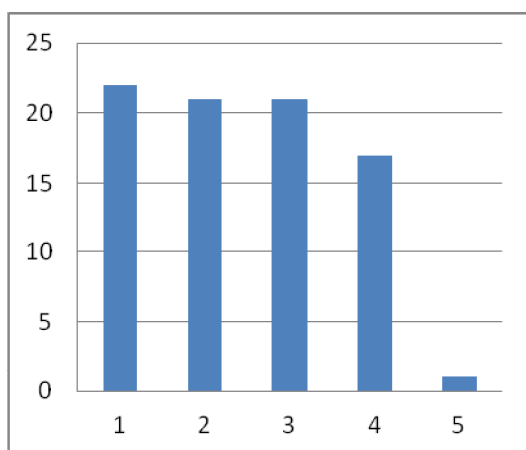
Ve vzájemném souladu jsou rovněž souhrnné statistiky (bez zohlednění pohlaví) oblíbenosti jednotlivých aktivit v hodinách povinné TV a preferovaná zaměření zájmového tělocviku.

6.8 Motivace k navázání povinných sportovních her

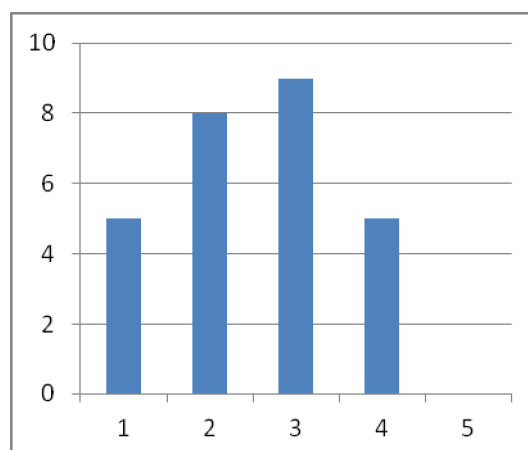
V otázce č. 11 měli respondenti odpovídat na otázku, s jakým cílem by chodili na nepovinné sportovní hry. Na výběr měli celkem z pěti možností, z nichž měli zaškrtnout všechny odpovídající možnosti. Studenti mohli volit z následujících možností:

1. zdokonalit se ve vybraném sportu, a to i po technické stránce,
2. jít si zahrát oblíbený sport, aniž bych musel/-a dlat právní cvičení,
3. udržet se v kondici,
4. být mezi kamarády,
5. jiné (kde studenti měli doplnit případně další cíle).

Tato otázka slouží k základnímu zmapování motivace studentů, která je vede k zájmu o nepovinné sportovní hry.

Graf 25 Motivace navštívení SHN u dívek

Graf 26 Motivace navštívení SHN u chlapců

- 1 Zdokonalit se ve vybraném sportu, a to i po technické stránce
- 2 Jít si zahrát oblíbený sport, aniž bych musel/-a dělat průpravná cvičení
- 3 Udržet se v kondici
- 4 Být mezi kamarády
- 5 Jiné

Z grafu 25 vidíme, že pro většinu dívek se chce zdokonalit ve vybraném sportu po všech stránkách (celkem 22 dívek), chce si zahrát oblíbený sport bez průpravných cvičení (21 dívek) a chce se udržet v kondici (21 dívek). O něco méně dívek pak volilo možnost být s kamarády (17 dívek). Sociální motivace se tak jeví nepatrně méně důležitou než motivace poznávací a výkonová.

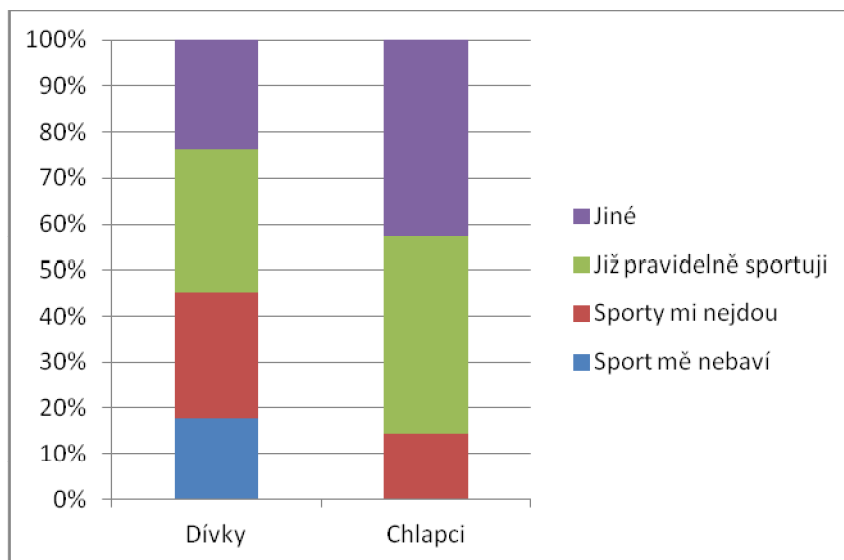
U chlapců se vyvíjí důležitost udržování kondice, kterou zvolilo celkem 9 studentů. Osm studentů zvolilo možnost jít si zahrát bez průpravných cvičení a nejméně student (celkem 5) zvolilo možnost zdokonalit se ve vybraném sportu i po technické stránce a být mezi kamarády.

6.9 Důvodem nezájmu o nepovinné sportovní hry

Poslední, dvanáctá otázka dotazníku zjišťovala důvody, pro které studenti nemají zájem o nepovinné sportovní hry. Na tuto otázku odpovídali pouze ti z respondentů, kteří v otázce zvolili možnost, že nemají o zájmovou tělesnou výchovu zájem. Celkem se jednalo o 76 dívek a 7 chlapců.

V této otázce mohli studenti zařknout libovolný počet nabídnutých možností:

1. sport mě nebaví,
2. sporty mi nejdu,
3. sportuji pravidelně mimo kolu
4. jiné (kde mohli studenti dále upesnit své d vodu).

Graf 27 D vodu nezájmu o nepovinné sportovní hry

Graf . 27 ukazuje, že zatímco ani jeden chlapec nevedl, že by jej sport nebavil, tuto možnost uvedlo 17,9% dívek (15 dívek). Tém dvakrát ast ji si také dívky myslí, že jim sporty nejdu: tento d vod uvád lo 27,4% dívek a 14,2% chlapc . 30,9% dívek a 42,9% chlapc uvedlo, že o nepovinné sportovní hry nemá zájem z d vodu mimo-kolního sportovního vyflití.

Mezi jiné d vodu, které uvedlo 42,9% chlapc (3 studenti), chlapci za adili nezájem o kolektivní sporty, nedostatek asu a odmítání -kolních hodin navíc. Dívky, z nichfl možnost jiné za-řrtlo 23,8% (20 dívek), nej ast ji uvád ly nedostatek asu (13 studentek), lenost (3 studentky) a preferenci samostatného cvi ení a cvi ení mimo -kolu (3 studentky).

7 Diskuze

Tato kapitola se vnuje doporučením pro učitele tělocviku na SOTMslužeb Kaví hory a vyhodnocení stanovených hypotéz. Vzhledem ke specifitě výzkumu a výzkumného prostředí není možné aplikovat výsledky výzkumu ani vymezená doporučení na všechny střední školy. Jednotlivá doporučení jsou reprezentativní pouze pro školu, na které výzkum probíhal, tedy pro SOTMslužeb Kaví hory v Praze.

7.1 Doporučení pro učitele tělocviku na SOTMslužeb Kaví hory

Obecná část výzkumu (vymezení výzkumného souboru) ukázala na poměrně vysoké procento studentů uvolňovaných z hodin tělesné výchovy. Jednalo se o 26,5% dívek a 24,3% chlapců, tedy celkem 26,2% studentů. Pokud uvážíme, že se jedná o více než jednu třetinu všech studentů, jedná se o poměrně vysoké číslo. Nám tedy pro další výzkum a rovněž pro práci tělocviků by mohlo být přínosné mapování důvodů uvolnění: zda se jedná o natolik závažné důvody, které vyloučí veškerou pohybovou činnost studentů, nebo zda se jedná spíše o zástupné důvody, které mají studenty zbavit neoblíbeného předmětu.

Pro začlenění žáků s lehkými zdravotními problémy by učitelé mohli místo problematických aktivit navrhnout kompenzační cvičení ze zdravotní tělesné výchovy. Promyšlen by měli učitelé postupovat rovněž v případě studentů, kteří si vymohou uvolnění spíše pro malou oblibu tělesné výchovy. Velice důležitá je reflexe u učitele: učitel by měl pravidelně hodnotit, zda studentům nabízí činnosti, které vzbudí jejich zájem, a zda na studenty klade adekvátní požadavky. Důležitost reflektivní činnosti a sebehodnocení učitelů zdůrazňuje fakt, který výzkum prokázal, totiž že se zvykajícím se ročníkem roste i množství studentů, kteří jsou z hodin tělesné výchovy uvolněni, počet studentů, kteří se hodinám tělesné výchovy vyhýbají, a rovněž počet studentů, které tělesná výchova nebaví.

Z dotazníku vychází i doporučení konkrétních činností, které jsou mezi studenty v hodinách tělesné výchovy oblíbené a jejich účast by mohla pomoci vzbudit zájem studentů. U dívek se velké oblibě těší především volejbal, frisbee, florbal, ringo a posilování, u chlapců především fotbal, florbal, volejbal a stolní tenis. Výzkum ukázal, že velký zájem je mezi dívkami rovněž o aktivity, které jsou do běžných hodin tělesné

výchovy z organizačních důvodů je neaditelné. Jedná se především o lední bruslení, plavání, in-line bruslení a cyklistiku. Vhodné by proto bylo zaadit 1-2x měsíčně sportovní dvouhodinový blok: rozvrh hodin by se příslušný den uzpůsobil časovým nárokům na dopravu na specializovaná sportoviště. Nejvíce problematická by byla zejména organizace plaveckého bloku, a to především z důvodu zajištění bezpečnosti, která klade zvýšené nároky na množství doprovodného personálu.

Organizaci bruslařských a cyklistických bloků by ulehčila lokace kolejí (ulice K Sídlíčkách, Praha 6 Kavčí hory, nedaleko stanice metra Pankrác). Instituce se nachází v těsné blízkosti cyklostezky vedoucí podél Vltavy z Braníku na Zbraslav, kde by studenti mohli absolvovat výcvik na in-line bruslích a cyklistické vyjížďky. Výcvik v ledním bruslení by mohl být organizován na kluzišti, které v zimních měsících katedra nainstaluje nedaleké obchodní centrum na Pankráci, popřípadě na zimním stadionu Hasa ve Vrsovicích, které je z Pankráce velice dobře dostupné městskou hromadnou dopravou.

Vzhledem k vysoké oblíbenosti posilování u dívek i chlapců máme doporučit pravidelné absolvování posilovacích hodin, které by studenty seznamovaly s nejrůznějšími posilovacími cviky a zásadami posilování. Vhodnými organizačními formami může být s využitím dostupného materiálu například cvičení na podlůčkách s využitím vlastní váhy těla, kruhový trénink i cvičení na posilovacích strojích a cvičení s inkami v malé posilovně, kterou kolej disponuje. Nabyté znalosti zásad správného posilování a konkrétních posilovacích cviků by mohli studenti uplatnit i při domácím cvičení a cvičení v posilovně.

V dalším bodě výzkum ukázal, že o nepovinné sportovní hry je mezi studenty zájem: o tuto formu zájmového tělocviku projevilo zájem celkem 53 studentů, 41 dívek a 12 chlapců. V případě zájmového zaměření předtím studenti nejčastěji volili volejbalové zaměření (14 studentů), gymnastiku a florbal (vždy po 13 studentech) a sportovní hry v-estranného zaměření (12 studentů).

Na základě získaných informací máme doporučit zřízení dvou skupin zájmového tělesné výchovy: skupiny s gymnastickým zaměřením a skupiny s v-estranným zaměřením. Ve skupině s v-estranným zaměřením by si studenti mohli sami zvolit, kterým sportem by se chtěli věnovat. Vhodné by bylo v každém pololetí zkombinovat sporty venkovní se sporty

sálovými tak, aby byla organizace efektivní. Podle nejast ji volených zam ení m fíeme navrhnout na p íklad následující schéma:

1. pololetí: softbal (zá í, íjen), volejbal (listopad, prosinec), florbal (leden),
2. pololetí: florbal (únor), basketbal (b ezen), fotbal (duben), atletika (kv ten, erven).

Skupina s gymnastickým zam ením by se potom mohla v novat celoro n gymnastice, vhodn dopln né o posilovací cvi ení.

7.2 Ov ení stanovených hypotéz

Ve své diplomové práci jsem si stanovila 6 hypotéz. K jejich ov ení jsem pouflila kvantitativní dotazníkovou metodu. Dotazník byl strukturován do celkem dvanácti otázek, dvou obecn zji-ovacích (pohlaví a ro ník) a deseti otázek speciálních, které se vázaly p ímo k tématu práce. Tět ení probíhalo na výzkumném souboru student st ední odborné -koly slufleb Kav í hory.

Potvrzení první hypotézy, tedy toho, zda alespo 80% student povafluje po et hodin povinné t lesné výchovy za dostate ný, zji-ovala dotazníková otázka . 6. Tato uzav ená otázka ukázala, fe 86,3% dívek a 60,0% chlapc skute n hodinovou dotaci t lovciku za dostate nou povafluje. V souhrnném po tu se jedná celkem o 82,5% student (113 student). Na základ získaného výsledku m flu íci, fe **hypotéza . 1 se potvrdila.**

Hypotézu . 2, fe alespo 60% student se mimo povinnou -kolní t lesnou výchovu v nuje pohybové aktivit nejmén 3x týdn , ov ovala otázka . 5. Celkem 55% chlapc uvedlo, fe ve svém volném ase sportuje minimáln t íkrát týdn . Stejnou odpov uvád lo pouze 29,1% dívek. V celkovém po tu se tak ve svém volném ase sportovní innosti v nuje alespo 3x týdn pouze 32,8% student (celkem 45 student), cofl znamená, fe **hypotéza . 2 se nepotvrdila.**

Zájem student o hodiny nepovinných sportovních her navíc nad rámec povinné t lesné výchovy mapovala otázka . 9. Pro zájmovou formu -kolní t lesné výchovy se vyjád ilo 35,0% dívek a 60,0% chlapc . Celkem m lo o nepovinné sportovní hry zájem 38,7% (53 student) a **hypotéza . 3** (Nejmén 60% student má zájem o hodiny nepovinné t lesné výchovy navíc) se tedy **nepotvrdila.** Zárove v-ak byla **potvrzena hypotéza . 4** (Chlapci

mají o 20-30% v t-í zájem o nepovinné sportovní hry než dívky.), jelikož zájem chlapců je o 25% vyšší, než zájem dívek.

Otázka 9 rovněž ukázala, že i když máme pozorovat jistou tendenci v poklesu zájmu o nepovinné sportovní hry se vzrůstajícím věkem, tento pokles není zcela konzistentní. V I. ročníku mají dívky zájem o zájmovou formu tělesné výchovy z 38,3%, ve III. ročníku z 29,2% a ve IV. ročníku 20%. Proti postupnému poklesu zájmu ve všech ročnících se v I. ročníku II., ve kterém se pro nepovinné sportovní hry vyslovilo celkem 46,2% studentek. U chlapců sledujeme pokles v zájmu o nepovinné sportovní hry v prvních třech ročnících (80,0%, 60,0%, 33,3%), avšak ve IV. ročníku se zájem znovu zvyšuje, a to na 57,1%. **Hypotéza 5**, že zájem o nepovinné sportovní hry je nepřímo úměrný věku studentů, se tedy rovněž nepotvrdila.

Hypotézu 6 (Studenti jeví nejmenší zájem o nepovinné sportovní hry s gymnastickým a atletickým zaměřením.) testovala dotazníková otázka 10. Vyhodnocení získaných odpovědí ukázalo, že gymnastické zaměření nepovinných sportovních her bylo druhým nejčastěji zvoleným zaměřením se 13 zájemci. Celkově nejmenší zájem nebyl ani o atletické zaměření, které bylo zvoleno celkem osmkrát. Můžeme konstatovat, že **hypotéza 6 se nepotvrdila**.

8 Záv ry

V této diplomové práci jsem se zabývala problematikou nepovinných sportovních her a jejich výuky. Hlavním cílem práce bylo zmapovat zájem o nepovinné sportovní hry mezi studenty SOTMslužeb Kav í hory. Dále jsem zji-ovala d vodu zájmu i nezájmu student o tento nepovinný p edm t, sportovní odv tví, o která je mezi studenty SOTMKav í hory nejv t-í zájem, a v neposlední ad i to, jaké sportovní zam ení by m l mít p edm t sportovní hry.

Díky uskute n nému dotazníkovému -et ení jsem dosp la k následujícím záv r m:

1. Zájem o nepovinné sportovní hry vykazalo celkem 53 student , 41 dívek a 12 chlapc . Jedná se o 38,7% student , kte í se zú astnili dotazníkového -et ení, respektive o 28,0% v-ech student -koly, kte í nejsou uvoln ni z hodin povinné t lesné výchovy. Mohu tedy konstatovat, že mezi studenty zájem o nepovinné sportovní hry je, a z ejm by se na-el dostate ný po et student pro otev ení 1-2 výukových skupin týdn .
2. Jako nej ast j-í d vod zájmu o nepovinné sportovní hry dívky uvád ly komplexní zdokonalení se ve vybraném sportu (i po technické stránce; celkem 22 dívek). O n co men-í, i kdyfl srovnatelný po et dívek (21 studentek) uvád l jako rozhodující faktor možnost jít si zahrát oblíbený sport bez nutnosti v novat se pr pravným cvi ením nebo možnost udržet se v kondici. Udržení se v kondici se naopak jeví jako rozhodující pro 9 chlapc a možnost jít si zahrát oblíbený sport bez nutnosti d lat pr pravná cvi ení motivuje celkem 8 chlapc .
Jako nej ast j-í d vod nezájmu o nepovinné sportovní hry respondenti uvád li možnost, že jífl pravideln sportují mimo -kolu. Tuto odpov zvolilo celkem 29 respondent , 26 dívek a 3 chlapci. 23 dívek rovn fl uvedlo, že o sportovní hry nemají zájem z toho d vodu, že jim sporty nejdou.
3. Jako dv nejoblíben j-í sportovní innosti dívky zvolily lední bruslení a plavání. Ze sport snadn ji za aditelných do hodin b flného t locviku se jako nejoblíben j-í ukázal volejbal, frisbee, florbal a ringo. Oblíbené je i in-line bruslení i posilování.

Jednoznačně nejoblíbenější aktivitou u chlapců je fotbal, který označili v-ichní zúčastnění. Dalšími oblíbenými sporty jsou florbal, volejbal, stolní tenis, cyklistika a posilování.

4. Dívkami nejčastěji voleným zaměněním nepovinných sportovních her byly volejbal a gymnastika, z nichž obě profilace zvolilo shodně 12 dívek. Po sedmi dívkách zvolilo atletiku a v-estranné zaměnění. U chlapců se nejoblíbenějším stalo florbalové zaměnění, které zvolilo 7 chlapců, v-estranné zaměnění potom zvolilo 5 chlapců, fotbal chlapci 4.

V souhrnu byl největší zájem o volejbal (14 studentů), gymnastiku a florbal (oba shodně 13 studentů) a v-estranné zaměnění (12 studentů).

Přínos této diplomové práce spočívá ve zmapování zájmu studentů SOTMslužeb Kavčí hory o nepovinné sportovní hry. Práce odhaluje, jak studenty baví povinná tělesná výchova, které sporty mají nejraději a o jaké zaměnění nepovinných sportovních her by měli zájem. Práce dává doporučení učitelům tělesné výchovy působícím na SOTMKavčí hory, která jim mohou pomoci zaujmout co největší počet studentů a získat je pro pravidelný pohyb. Práce rovněž pomůže vedení školy zvolit nejvhodnější zaměnění nepovinných sportovních her, pokud by se tento problém rozhodlo pro studenty otevřít.

Pro další výzkum můžeme doporučit dále kladnější prostudování motivace flákače sportovní innosti: zaměřit se například na to, proč se tak velké množství studentů z výuky TV uvolňuje (zda mají opravdu závažná omezení nebo zda u nich převládá nechuť k pohybu), zjistit, proč část studentů tělesná výchova nebaví. V neposlední řadě můžeme doporučit pravidelné opakování tohoto výzkumu: s tím, jak budou přicházet noví studenti, se můžeme změřit i s preferovanými zaměněními sportovních her a jednotlivými oblíbenými sportovními innostmi.

9 Seznam použitých informací zdroj

BURETTM P., ed. *Sport a t lesná kultura v sl. republice a cizin* . V Praze: Almanach Sportu, 1931. ISBN sine.

GAVORA, P. a kol. Elektronická u ebница pedagogického výskumu. [online]. Bratislava: Univerzita Komenského, 2010. Dostupné z: <<http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/>>. ISBN: 978-80-223-2951-4.

HELMICH, K. ed.; NOVOTNÝ, J. ed. *Sportovní hry d lnické mládeffe*. Praha: Sokolské nakl., 1951. ISBN sine.

JANOUEK, M. *Sportovní hry mládeffe1951: pokyny k sout flení ó letní ást*. Praha: Nakladatelství OS, 1951. ISBN sine.

Jednotné osnovy t lesné výchovy pro chlapce a dívky od 6 do 19 let. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1961. ISBN sine.

KABZANOVÁ, A. *Vývoj u ebních plán a osnov na eských povinných -kolách (1869ó 1963)*. Praha: Ústav pro informace ve vzd lávání, 2004. ISBN 80-211-049-4.

KOREJS, J., ed. *Národní -kola: Metodické stati pro v-eobecn vzd lávací -koly*. Praha: SPN, 1955. ISBN sine.

KÖSSL, J.; TUMBAUER, J.; WAIC, M. *Vybrané kapitoly z d jin t lesné kultury*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1566-0.

LACINÝ, J. *Osnovy a instrukce k vyu ování -kolnímu t ločviku v Rakousku*. Praha: Unie, 1902. ISBN sine.

MARKALOUSOVÁ, A.; GARGELA, F.; P IBYL, J. *Sportovní hry mládeffe ó -kolský úsek*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955. ISBN sine.

Národní muzeum; Archiv t lesné výchovy a sportu; Spolek pro p stování her eské mládeffe.

Na ízení vlády republiky eskoslovenské ze dne 5. srpna 1919 o provedení zm ny § 48 í-ského zákona o -kolách obecných. In: *V stník ministerstva -kolství a národní osv ty: ro ník I. (1918-19.)* Praha: Státní -kolní knihosklad, 1919. ISBN sine.

Návrh u ebních osnov pro 6. a 11. postupný ro ník v eobecní vzd lávacích kol: t lesná výchova. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1953. ISBN sine.

NEUHÖFER, R. *U ebné osnovy st edních kol a u itelských ústav .* Praha: Státní nakladatelství, 1934. ISBN sine.

Normální u ebné osnovy pro obecné (udové) koly: Výnos ministerstva kolství a národní osv ty ze dne 10. ervence 1933, . 67.311/33-I. Praha: Tkolní nakladatelství v Praze, 1933. ISBN sine.

PERÚTKA, J. *Pokrokové tradice t lesné výchovy v eskoslovensku.* Praha: Olympia, 1974. ISBN sine.

Perspektivní rozvoj eskoslovenského kolství: Návrh vypracovaný kolskou komisí p i úst edním výboru Komunistické strany eskoslovenska a IV. odd lení ÚV KS . Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958. ISBN sine.

Pokusné u ební osnovy dvanáctileté st ední koly: t lesná výchova (9.ó12. ro ník), sportovní hry (nepovinný u ební p edm t, 10.ó12. ro ník), civilní obrana (dvacetihodinový kurs, 10.ó12. ro ník). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1959. ISBN sine.

P echodné u ební osnovy pro koly obecné, m –anské a st ední na kolní rok 1945/46. Praha: Státní nakladatelství, 1946. ISBN sine.

P echodný u ební plán a p echodné u ební osnovy pro IV.óVIII. tídu gymnasií a reálných gymnasií. In: *V stník ministerstva kolství, v d a um ní: ro ník IV. (1948).* Praha: Státní nakladatelství, 1949. ISBN sine.

Rámcový vzd lávací program pro gymnázia. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. ISBN 978-80-87000-11-3.

Rámcový vzd lávací program pro obor vzd lávání 75-41-M/01 Sociální innost. Praha: Národní ústav odborného vzd lávání, 2009. Dostupné z: < http://zpd.nuov.cz/RVP_3_vlna/RVP%207541M01%20Socialni%20cinnost.pdf >.

St ední koly. D m d tí a mládefe hl. m. Prahy. [online]. © 2013 ó 2016 [cit. 2016-11-17]. Dostupné z: <http://www.ddmpraha.cz/poprask/stredni-skoly>.

TEKR, V. *Historie kolní t lesné výchovy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999. ISBN 80-7067-966-2.

VARA, J. *Sbírka na ízení o t lesné výchov v eskoslovenské republice*. Praha: Sekce pro t lesnou výchovu p i ÚS sP, 1933. ISBN sine.

VEC, J. *Stru ná historie t lesné kultury*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1996. ISBN 80-7041-625-4.

VEC, M a kol. *Metodologie v d o výchov : Kvantitativn -scientické a kvalitativn -humanitní p ístupy v eduka ním výzkumu*. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-192-8.

T lesná výchova: U ební osnovy pro st ední v-eobecn vzd lávací -koly, odborné a st ední odborné -koly, odborná u ili-t a u ovské -koly. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1961. ISBN sine.

U ební osnovy ty letého gymnázia: T lesná výchova (povinný p edm t), zájmová t lesná výchova (volitelný p edm t v 1. - 4. ro níku). Praha: Fortuna, 1991. ISBN sine.

U ebné osnovy pre tvorro né odborné -koly. Bratislava: [s. n.], 1957. ISBN sine.

U ební osnovy pro st ední odborné a odborné -koly a gymnasia: T lesná výchova. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974. ISBN sine.

U ební plán a u ební osnovy pro základní odborné -koly rolnické a základní odborné -koly rolnické diferencované pro venkovskou flenu. Praha: Státní nakladatelství, 1948. ISBN sine.

V stník ministerstva -kolství a národní osv ty, ro ník VI. (1924). Praha: Státní nakladatelství, 1924. ISBN sine.

VOGT, K.; BULEY, V. *Rukov t locviku theoretického a praktického pro ústavy ku vzd lání u itel a u itelek*. Praha: Kolní knihosklad, 1893 (a 1908). ISBN sine.

Výnos ministerstva -kolství a národní osv ty ze dne 6. srpna 1941, . 98.445-I o zm n v organizaci st edních -kol s eským jazykem vyu ovacím. In: *V stník ministerstva -kolství a národní osv ty: ro ník XXIII. (1941)*. Praha: Kolní nakladatelství pro echy a Moravu, 1941. ISBN sine.

Výnos ministerstva školství, v d a um ní z 12. I. 1951, . 15 152-I. In: *V stník ministerstva školství, v d a um ní: ro ník VII. (1951)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1952. ISBN sine.

Výnos ministerstva školství, v d a um ní z 26. VII. 1949, . 100 000-I. In: *V stník ministerstva školství, v d a um ní: ro ník V. (1949)*. Praha: Státní nakladatelství, 1949. ISBN sine.

Výnos MŠVU z 30. IX. 1948, . A-188 73-IV. In: *V stník ministerstva školství, v d a um ní: ro ník IV. (1948)*. Praha: Státní nakladatelství, 1949. ISBN sine.

10 Seznam príloh

Príloha 1 – Dotazník pro studenty SO TM šľufieb Kav í hory	77
Príloha 2 – Souhrnná tabulka zji-t ných datí	81

11 Seznam obrázk

Obrázek 1 – Osnovy klasického gymnázia z roku 1934	15
Obrázek 2 – Osnovy klasického gymnázia z roku 1941	16
Obrázek 3 – U ebni plán pro dvouleté základní odborné –koly zednické	23
Obrázek 4 – U ebni plán pro základní odborné –koly rolnické a základní odborné –koly rolnické diferencované pro venkovskou flenu	24

12 Seznam tabulek

Tabulka 1 – Zájem o sout fler Poprask	37
---------------------------------------	----

13 Seznam graf

Graf 1 – Výzkumný soubor	42
Graf 2 – Rozvrstvení dívek nap í ro níky	43
Graf 3 – Rozvrstvení chlapc nap í ro níky	44
Graf 4 – Celková obliba p edm tu t lesná výchova	45
Graf 5 – Obliba p edm tu t lesná výchova nap í ro níky	45
Graf 6 – Obliba p edm tu TV podle pohlaví	46
Graf 7 – Oblíbené aktivity v hodinách TV	48
Graf 8 – Oblíbené aktivity dívek v hodinách TV	49
Graf 9 – Oblíbené aktivity chlapc v hodinách TV	50
Graf 10 – Sportovní íinnost student ve volném ase	51
Graf 11 – Sportovní íinnost chlapc ve volném ase	52

Graf 12	ó Sportovní činnost dívek ve volném čase	í í í í í í í í í í í í í í í í	52
Graf 13	ó Dostatečnost po tu hodin tělesné výchovy	í í í í í í í í í í í í í í í í	53
Graf 14	ó Hodinové schéma předmětu tělesná výchova	í í í í í í í í í í í í í í í í	54
Graf 15	ó Vztah oblíbenosti TV a po tu hodin u dívek	í í í í í í í í í í í í í í í í	55
Graf 16	ó Vztah oblíbenosti TV a po tu hodin u chlapců	í í í í í í í í í í í í í í í í	55
Graf 17	ó Zájem dívek o SHN	í í í í í í í í í í í í í í í í	56
Graf 18	ó Zájem chlapců o SHN	í í í í í í í í í í í í í í í í	56
Graf 19	ó Zájem o SHN v absolutních číslech	í í í í í í í í í í í í í í í í	57
Graf 20	ó Vztah zájmu o SHN a po tu hodin TV	í í í í í í í í í í í í í í í í	57
Graf 21	ó Vztah mezi mimoškolní sportovní činností a zájmem o SHN	í í í í í í í í í í í í í í í í	58
Graf 22	ó Zájmové zaměření SHN u dívek	í í í í í í í í í í í í í í í í	60
Graf 23	ó Zájmové zaměření SHN u chlapců	í í í í í í í í í í í í í í í í	60
Graf 24	ó Zájmové zaměření o SHN	í í í í í í í í í í í í í í í í	61
Graf 25	ó Motivace navštěvování SHN u dívek	í í í í í í í í í í í í í í í í	...63
Graf 26	ó Motivace navštěvování SHN u chlapců	í í í í í í í í í í í í í í í í	63
Graf 27	ó Důvody nezájmu o nepovinné sportovní hry	í í í í í í í í í í í í í í í í	64

14 Přílohy

Příloha 1 - Dotazník pro studenty SOTMslužeb Kaví hory

1. Jakého jsi pohlaví? *Svou volbu označ křížkem.*

muži

žena

2. Do jakého ročníku STMchodíš? *Svou volbu označ křížkem.*

1. ročník

2. ročník

3. ročník

4. ročník

3. Baví tě především tělesná výchova? *Zakroužkuj jednu z možností.*

ano - spíše ano - spíše ne - ne

4. Jaké aktivity tě nejvíce baví (nebo by tě nejvíce bavily) při hodinách TV? *Tyto aktivity vždy označ křížkem do volného pole šikmo vlevo. Označ více možností.*

Atletika

Atletická abeceda

Nácvik start

Běhání

Skok vysoký

Skok daleký

Hody, vrhy

Volejbal

Nácvik techniky úder

Nácvik herních kombinací

Hra

Seznamování se s pravidly

Basketbal

Nácvik driblingu

Basketbal (pokračování)

Nácvik nahrávek

Nácvik dvojtaktu

Nácvik herních kombinací

Střelba na koš

Hra

Seznamování se s pravidly

Fotbal

Nácvik nahrávek

Nácvik střelby

Nácvik chytání (brankář)

Nácvik herních taktik

Hra

Fotbal (pokračování)

Seznamování se s pravidly

Florbal

Nácvik nahrávek

Nácvik střelby

Nácvik chytání (brankář)

Nácvik herních kombinací

Hra

Seznamování se s pravidly

Stolní tenis

Nácvik úder

Hra

Seznamování se s pravidly

(Pokračování otázky . 4)

Frisbee

Nácvik nahrávek a
chytání

Hra

Seznamování se
s pravidly

Ringo

Nácvik nahrávek a
chytání

Hra

Seznamování se
s pravidly

T-ball

Nácvik nahrávek a
chytání

Nácvik odpalování

Nácvik herních
kombinací

Hra

Seznamování se
s pravidly

Lední bruslení

In line bruslení

Cyklistika

Turistika

Nordic walking

Orienta ní b h

Plavání

**Mařetové hry ve
družstvích**

**Úpoly, základy
sebeobrany**

Posilování

Kondi ní cvi ení

Cvi ení na hudbu

Aerobic

Klasické a
latinskoamerické tance

Gymnastika

P eskok p es kozu

Gymnastika (pokračování)

Cvi ení na kladin

Cvi ení na trampolín

Cvi ení na hrazd

Prostná cvi ení (nap .
kotouly, stojka,
šhv zdaň)

Cvi ení na kruzích

Plh na lan

Plh na ty i

Skákání p es –vihadlo

Gymnastická pr pravná
cvi ení (nap . nácvik
vzep ení se na pařích,
trénink odrazu na m stku
apod.)

Cvi ení na lavi kách
(nap . p ebíhání,
p eskakování apod.)

P eskáfkové dráhy

První pomoc

Jiné ó up esni: _____

5. Jak často sportuje–mimo hodiny TV? Vyber jednu z možností. Na ádek za vybranou
možností up esni aktivitu, které provozuje, a as, který jimi stráví–

mimo –kolu nesportuji ó up esni pro : _____

1x týdn : _____

2x týdn : _____

3x týdn : _____

4x týdn : _____

více: _____

6. Počet hodin povinné tělesné výchovy (dále jen TV) se mi zdá:

Svou volbu označ křížkem v příslušném políčku.

dostatečný ➡ pokračuj na otázku . 0

nedostatečný ➡ pokračuj na otázku . 7

7. Jaký počet hodin TV týdně bys považoval/-a za dostatečný? *Napiš slovo.*

8. Při výuce TV bych upřednostnil/-a:

Svou volbu označ křížkem v příslušném políčku.

1x týdně 90 minut TV

2x týdně 45 minut TV

jiné možnosti: _____

9. Pokud by škola nabídla volitelný předmět o tělesné výchově, měl/-a bys o něj zájem? *Svou volbu označ křížkem v příslušném políčku.*

ano ➡ pokračuj na otázku . 10

ne ➡ pokračuj na otázku . 12

10. O jaký sport bys měl/-a zájem? *Křížkem označ nejvýše tři možnosti ze sportů, na které bys rád/-a chodil/-a.*

gymnastický sport

atletický sport

basketbalový sport

volejbalový sport

florbalový sport

fotbalový sport

o volitelném sportu se stídáním zájmy (např. jednou volejbal, jednou basketbal apod.)

jiné možnosti: _____

Příloha 2 – Souhrnná tabulka zjištěných dat

Ročník	Výzkumný soubor		Obliba předmětu tělesná výchova								Sportovní činnost ve volném čase											
	Celkem		Baví		Spíše baví		Spíše nebaví		Nebaví		Nesportuji		1x týdně		2x týdně		3x týdně		4x týdně		Více	
	Dívky	Chlapci	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH
I.	47	5	9	0	18	4	19	1	1	0	9	2	9	0	12	1	8	1	4	1	5	0
	52		9		22		20		1		11		9		13		9		5		5	
II.	26	5	3	1	16	3	7	0	0	1	9	0	3	1	3	0	4	1	3	1	4	2
	31		4		19		7		1		9		4		3		5		4		6	
III.	24	3	4	3	7	0	10	0	3	0	6	0	9	0	5	1	1	0	2	0	1	2
	27		7		7		10		3		6		9		6		1		2		3	
IV.	20	7	2	4	11	3	3	0	4	0	4	2	8	2	6	0	1	3	1	0	0	0
	27		6		14		3		4		6		10		6		4		1		0	
Celkem I.-IV.	117	20	18	8	52	10	39	1	8	1	28	4	29	3	26	2	14	5	10	2	10	4
	137		26		62		40		9		32		32		28		19		12		14	

Ročník	Počet hodin TV				Preferované hodinové schéma															
	Dostatečný		Nedostatečný		1x 90 min		2x 45 min		Jiné		Žádný TV		1 hod týdně		3 hod týdně		4 hod týdně		Více	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH
I.	43	3	4	2	21	1	16	2	10	2	0	0	6	0	1	0	2	1	1	1
	46		6		22		18		12		0		6		1		3		2	
II.	21	3	5	2	8	2	8	1	10	2	0	0	5	0	0	0	4	2	1	0
	24		7		10		9		12		0		5		0		6		1	
III.	19	2	5	1	13	2	3	0	8	1	0	0	3	0	3	0	2	1	0	0
	21		6		15		3		9		0		3		3		3		0	
IV.	18	4	2	3	12	4	5	0	3	3	1	0	0	0	0	1	2	1	0	1
	22		5		16		5		6		1		0		1		3		1	
Celkem I.-IV.	101	12	16	8	54	9	32	3	31	8	1	0	14	0	4	1	10	5	2	2
	113		24		63		35		39		1		14		5		15		4	

Ročník	Zájem o SHN				Preferované zaměření nepovinných sportovních her															
	Ano		Ne		Gymnastika		Atletika		Basketbal		Volejbal		Florbal		Fotbal		Všestranné		Jiný	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH
I.	18	4	29	1	6	0	3	0	2	1	5	1	4	1	2	1	2	3	4	0
	22		30		6		3		2		6		4		3		5		3	
II.	12	3	14	2	4	0	2	0	1	0	2	0	0	2	2	2	4	0	4	0
	15		16		4		2		1		2		3		4		4		4	
III.	7	1	17	2	1	0	1	0	1	0	3	0	1	1	1	0	0	0	2	0
	8		19		1		1		1		3		2		1		0		2	
IV.	4	4	16	3	1	1	1	1	0	0	2	1	1	3	1	1	1	2	0	1
	8		19		2		2		0		3		4		2		3		1	
Celkem I.-IV.	41	12	76	8	12	1	7	1	4	1	12	2	6	7	6	4	7	5	10	1
	53		84		13		8		5		14		13		10		12		7	

Ročník	Motivace navštěvování nepovinných sportovních her								Důvody nezájmu o nepovinné sportovní hry									
	Komplexní zdokonalení		Zahrát si		Udržet se v kondici		Být s kamarády		Jiné		Sport mě nebaví		Sporty mi nejdu		Sportuji mimo školu		Jiné	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH
I.	10	1	7	3	7	3	5	2	0	0	7	0	4	0	12	1	7	1
	12		9		10		7		0		7		4		13		8	
II.	8	1	7	1	5	2	6	1	0	0	3	0	4	0	5	1	4	0
	9		8		7		7		0		3		4		6		4	
III.	2	0	3	1	5	0	4	0	0	0	2	0	7	0	3	1	6	1
	2		4		5		4		0		2		7		4		7	
IV.	2	3	4	3	3	4	2	2	1	0	3	0	8	1	6	0	3	1
	5		7		7		4		1		3		9		6		4	
Celkem I.-IV.	22	5	21	8	21	9	17	5	1	0	15	0	23	1	26	3	20	3
	27		29		30		22		1		15		24		29		23	

Oblíbené sportovní aktivity o hodinách povinné tělesné výchovy														
Sportovní aktivity		Dívky	Chlapci	Celkem	Sportovní aktivity		Dívky	Chlapci	Celkem	Sportovní aktivity		Dívky	Chlapci	Celkem
Atletika	1	22	2	24	Stolní tenis	30	17	1	18	Gymnastika	57	31	4	35
	2	11	3	14		31	59	13	72		58	22	0	22
	3	33	5	38		32	6	0	6		59	59	7	66
	4	20	1	21	Frisbee	33	26	2	28		60	21	4	25
	5	30	3	33		34	67	6	73		61	30	2	32
	6	28	4	32		35	10	0	10		62	27	1	28
Volejbal	7	23	2	25	Ringo	36	18	0	18		63	19	4	23
	8	16	2	18		37	63	5	68		64	29	7	36
	9	74	14	88		38	8	1	9		65	39	4	43
	10	7	0	7		T-ball	39	17	0		17	66	17	1
Basketbal	11	38	1	39	40		26	0	26	67	26	6	32	
	12	27	1	28	41		11	0	11	Nezařazeno	68	34	4	38
	13	19	3	22	42		42	5	47		69	28	1	29
	14	16	2	18	43		10	1	11	Jiné	70	3	4	7
	15	60	5	65	Nezařazeno	44	77	9	86					
	16	47	10	57		45	68	5	73					
	17	9	1	10		46	61	11	72					
Fotbal	18	17	6	23		47	44	8	52					
	19	23	8	31		48	15	1	16					
	20	17	4	21		49	22	1	23					
	21	14	4	18		50	76	9	85					
	22	57	20	77		51	28	5	33					
	23	9	1	10		52	41	5	46					
Florbal	24	30	5	35		53	63	11	74					
	25	34	10	44	54	42	4	46						
	26	13	1	14	Cvičení na hudbu	55	47	1	48					
	27	13	3	16		56	37	6	43					
	28	66	18	84										
	29	12	1	13										

Popisy jednotlivých činností dle jejich číselného kódu se nacházejí na straně 84.

Atletika

- 1 ó atletická abeceda
- 2 ó nácvik start
- 3 ó běhání
- 4 ó skok vysoký
- 5 ó skok daleký
- 6 ó hody, vrhy

Volejbal

- 7 ó nácvik techniky úder
- 8 ó nácvik herních kombinací
- 9 ó hra
- 10 ó seznamování se s pravidly

Basketbal

- 11 ó nácvik driblingu
- 12 ó nácvik nahrávek
- 13 ó nácvik dvojtaktu
- 14 ó nácvik herních kombinací
- 15 ó střelba na koš
- 16 ó hra
- 17 ó seznamování se s pravidly

Fotbal

- 18 ó nácvik nahrávek
- 19 ó nácvik střelby
- 20 ó nácvik chytání (brankář)

Fotbal (pokračování)

- 21 ó nácvik herních činností
- 22 ó hra
- 23 ó seznamování se s pravidly

Florbal

- 24 ó nácvik nahrávek
- 25 ó nácvik střelby
- 26 ó nácvik chytání (brankář)
- 27 ó nácvik herních kombinací
- 28 ó hra
- 29 ó seznamování se s pravidly

Stolní tenis

- 30 ó nácvik úder
- 31 ó hra
- 32 ó seznamování se s pravidly

Frisbee

- 33 ó nácvik nahrávek a chytání
- 34 ó hra
- 35 ó seznamování se s pravidly

Ringo

- 36 ó nácvik nahrávek a chytání
- 37 ó hra
- 38 ó seznamování se s pravidly

T-ball

- 39 ó nácvik nahrávek a chytání
- 40 ó nácvik odpalování
- 41 ó nácvik herních kombinací
- 42 ó hra
- 43 ó seznamování se s pravidly

44 ó lední bruslení**45 ó in-line bruslení****46 ó cyklistika****47 ó turistika****48 ó nordic walking****49 ó orientační běh****50 ó plavání****51 ó štafetové hry ve družstvech****52 ó úpoly, základy sebeobran****53 ó posilování****54 ó kondiční cvičení****Cvičení na hudbu**

- 55 ó aerobické
- 56 ó klasické a latinskoamerické tance

Gymnastika

- 57 ó pískokopání přes kožu
- 58 ó cvičení na kladině
- 59 ó cvičení na trampolíně
- 60 ó cvičení na hrazdách
- 61 ó prostná cvičení
- 62 ó cvičení na kruzích
- 63 ó –plh na laně
- 64 ó –plh na tyčích
- 65 ó skákání přes –vihadlo
- 66 ó gymnastická praporečná cvičení
- 67 ó cvičení na lavičkách (např. přebíhání, přeskakování apod.)
- 68 ó pískokopkové dráhy
- 69 ó první pomoc
- 70 ó jiné